

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΑΝΔΡΙΑΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΠΟΥΧΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΑΔΗΣ

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, 2011

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την μελέτη αυτή παραθέτω ένα γενικό θεωρητικό πλαίσιο συμπεριφοράς των Αμέσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ). Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων οι οποίοι επηρεάζουν την συμπεριφορά και το πλαίσιο λειτουργίας τους.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τον ευρωπαϊκό χώρο το οικονομετρικό υπόδειγμα αποδεικνύει πράγματι ότι οι παράγοντες όπως η εγγύτητα σε πλούσιες αγορές το κατά κεφαλήν εισόδημα και οι σύγχρονες υποδομές μετά φόρων φαίνεται να επηρεάζουν την δυναμική των ξένων επενδύσεων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Ιωάννη Παντελάδη, επιβλέποντα καθηγητή της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, για την καθοδήγηση του μέχρι την πλήρη ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας.

Τέλος θα ήταν παραλείψει να μην αναφερθώ στην πολύτιμη υποστήριξη της οικογενείας μου και των φίλων μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	5
1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	5
1.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	6
1.2.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	6
1.2.2 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΞΕ	8
1.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ..	15
1.3.1 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	16
1.4 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ	18
1.4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	18
1.4.2 ΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ	22
2. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙ ΤΩΝ ΑΞΕ	35
2.1 ΟΙ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	49
2.2 ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	50
3.0 ΜΟΝΤΕΛΑ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	52
3.1 ΕΤΟΣ 1995	52
3.2 ΕΤΟΣ 2000	53
3.2 ΕΤΟΣ 2008	54
3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ	55
4 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	60

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)¹ ορίζονται οι επενδύσεις οι οποίες συνεπάγονται τη μεταφορά κεφαλαίων, τεχνολογίας και ανθρώπινου δυναμικού σε ξένες χώρες. Αναλυτικότερα, ορίζονται ως το κεφάλαιο με το οποίο μια επιχείρηση χρηματοδοτεί την αγορά, τη δημιουργία ή την ανάπτυξη θυγατρικών στην αλλοδαπή, ή αποκτά μετοχές ξένων επιχειρήσεων. Η μορφή αυτή της επένδυσης απαιτεί τη διαχείριση του νέου περιουσιακού στοιχείου από τον επενδυτή και αυτό ακριβώς το στοιχείο διαχωρίζει τις ΑΞΕ από το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ξένα αποθέματα, τα ομόλογα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα. Η στρατηγική αυτή, αν και συμπεριλαμβάνει υψηλό κίνδυνο (ρίσκο), αποτελεί μια από τις πιο διαδεδομένες επενδυτικές δραστηριότητες. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1994, Χατζηδημητρίου Γ. 1997, WTO 1996)

Οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις ακόλουθες μορφές:

1. Θυγατρικές αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary). Σύμφωνα με την επενδυτική αυτή μορφή, ιδρύεται μια νέα επιχείρηση σε μια ξένη χώρα από μια άλλη η οποία αποτελεί τον μοναδικό μέτοχο. Η θυγατρική επιχείρηση μπορεί να αποτελεί μια εντελώς νέα επιχείρηση (Greenfield strategy) ή μια τοπική επιχείρηση η οποία εξαγοράστηκε (acquisition strategy).
2. Κοινοπραξία (joint venture). Αυτό το επενδυτικό σχήμα αποτελεί αποτέλεσμα της συνεργασίας μιας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μια ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για την δημιουργία μιας νέας ή για την εξαγορά μιας τοπικής επιχείρησης. Οι εταίροι συνεισφέρουν στις νέες επιχειρήσεις αλλά και γενικά στην ευρύτερη περιοχή κεφάλαια, ανθρώπινο κεφάλαιο, τεχνολογία και τεχνογνωσία, ενώ επίσης συνεισφέρουν συνήθως τον παραγωγικό συντελεστή στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους.

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1994) « Ανταγωνιστικότητα και συνοχή : οι τάσεις στις περιφερειακές». Πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση, και την ανάπτυξη των περιφερειών της κοινότητας.

3. Μερική Εξαγορά (partial acquisition). Η επενδυτική αυτή μορφή συνεπάγεται την απόκτηση μιας επιχείρησης μέρους μετοχών μιας τοπικής επιχείρησης. Αυτή η μερική εξαγορά είναι δυνατόν να έχει και αμοιβαίο χαρακτήρα δηλαδή να αφορά την ανταλλαγή πακέτων μετοχών μεταξύ των δυο επιχειρήσεων. Η συνεργασία τους μπορεί να εκλάβει διάφορες μορφές όπως ανταλλαγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, κοινή έρευνας για την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας ή νέων προϊόντων, συμφωνίες αμοιβαίας αγοράς προϊόντων κ.α (Χατζηδημητρίου Γ. 1997)

Μια άλλη κατηγοριοποίηση των μορφών των ΑΞΕ η οποία προτείνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) είναι: α)μετοχικό κεφαλαίο (equity capital), το οποίο συμπίπτει με την επενδυτική μορφή της πρώτης προηγούμενα αναφερθείσας κατηγορίας β) επανα-επενδυμένα κέρδη, τα οποία αποτελούν το 60% των εξερχόμενων ΑΞΕ και γ) αλλιά κεφαλαία (π.χ. βραχυπρόθεσμοι ή μακροπρόθεσμοι δανεισμοί πόρων μεταξύ των πολυεθνικών) (WTO1996)

1.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1.2.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι βασικοί φορείς προώθησης της διεθνούς παραγωγής αποτελούν πλέον πολυεθνικές επιχειρήσεις, των οποίων η δράση είναι σημαντική καθώς μεταφέρουν, «διασπών» και οργανώνουν παραγωγικές διαδικασίες στη βάση όλου του παγκόσμιου χώρου². Η σειρά των επιτυχημένων και κερδοφόρων δραστηριοτήτων τους βασίζεται κύρια στη αξιοποίηση των ειδικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που διαθέτουν, όπως η προσφορά διαφοροποιημένων προϊόντων, η τεχνολογική υπεροχή, η ικανότητα μετατροπής επιστημονικών γνώσεων σε νέα κερδοφόρα αγαθά, οι οικονομίες κλίμακας και η ύπαρξη εξειδικευμένων στελεχών³.

Στα πλαίσια της πολιτικής, τα πολυεθνικά συγκροτήματα με σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών τους αναπτύσσουν διεθνώς ενδοεταιρικά συστήματα ανταλλαγής

² Λιαρκοβας Γ. Παναγιωτης, Ξενες Επενδυσεις και Ανταγωνιστικοτητα εκδοσεις Παπαζηση.Αθηνα, 2007

³ Ρουμελιωτης Π, Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και Τιμές Μεταβίβασης στην Ελλάδα, Αθηνά, 1999

προϊόντων και τεχνογνωσίας, τα οποία υποκαθιστούν τους παραδοσιακούς μηχανισμούς της αγοράς. Η προώθηση ιεραρχικών δομών και συστημάτων σε ατελείς αγορές εξασφαλίζει επιπλέον καλύτερο έλεγχο των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων και προσφέρει οικονομικά πλεονεκτήματα έναντι των συναλλαγών που πραγματοποιούνται. Έτσι, η εξάπλωση της διεθνούς παραγωγής μέσω των διαδικασιών εσωτερίκευσης είχε αποτέλεσμα τη ραγδαία ανάπτυξη του ενδοεπιχειρησιακού εμπορίου, δηλαδή την ανταλλαγή μιας σειράς εισροών με διαφορετικό επίπεδο τεχνολογικής έντασης και προστιθέμενης αξίας ανάμεσα στις συγγενικές εταιρίες ενός πολυεθνικού συγκροτήματος.

Η αναγκαιότητα επένδυσης από τις εγχώριες εταιρίες όχι μόνο στο εσωτερικό μιας χώρας αλλά και προς ξένες μέσω των πολυεθνικών εξηγείται με βάση τριών αλληλοεπιδρώμενων παραγόντων που χαρακτηρίζουν τις πολυεθνικές : α) η εταιρία κατέχει κεφάλαια τα οποία μπορούν επικερδώς να εκμεταλλευτούν σε συγκριτικά μεγάλη κλίμακα περιλαμβάνοντας την πνευματική ιδιοκτησία, τις δεξιότητες οργάνωσης και διαχείρισης ,και τα δίκτυα αγοράς β) είναι περισσότερο επικερδής η χρησιμοποίηση αυτών των κεφαλαίων για τη οργάνωση παραγωγική διαδικασία σε ξένες χώρες παρά η εκμετάλλευση των κεφαλαίων στην εγχώρια αγορά και η εξαγωγή των προϊόντων στο εξωτερικό γ) τα πιθανά οφέλη της « εσωτερικευμένης » εκμετάλλευσης των κεφαλαίων είναι σημαντικά με την έννοια ότι μειώνουν το κόστος διαχείρισης του γεωγραφικά διασπαρμένου οργανισμού που στηρίζεται στην εσωτερική δικτύωση των δόμων του (WTO 1996).

Όσον αφορά τον ρόλο των πολυεθνικών εταιριών είναι σε κάθε περίπτωση διαφορετικός : ορισμένες πολυεθνικές τείνουν να δίνουν έμφαση στις κάθετες ΑΞΕ, δηλαδή σε επενδύσεις στις οποίες η εταιρία χωροθετεί διαφορετικά στάδια της παραγωγής σε διαφορετικές χώρες με σκοπό να εκμεταλλευτεί τις υπάρχουσες διαφορές μεταξύ των χωρών ως προς το κόστος των συντελεστών παραγωγής. Διαφορετικού χαρακτήρα πολυεθνικές αποτελούν εκείνες που αναπτύσσουν οριζόντιες ΑΞΕ δηλαδή παρόμοιους τύπους παραγωγικών δραστηριοτήτων σε διαφορετικές χώρες.

Τέλος, ένα ακόμη χαρακτηριστικό των πολυεθνικών αποτελεί το γεγονός ότι αναλαμβάνουν την παραγωγική διαδικασία εξ' ολοκλήρου μόνες τους αν και πολλά άλλα κεφάλαια τους (όπως τεχνογνωσία,brand name) θα μπορούσαν να δοθούν προς εκ-

μετάλλευση σε ξένες εταιρίες (license)⁴. Η «εσωτερίκευση» αυτής της χρήσης των κεφαλαίων οφείλεται στην αποφυγή οικονομικών επιβαρύνσεων σε σχέση με το κόστος των συμβολαίων και την εγγύηση της ποιότητας (που προϋποθέτει μια συμφωνία με προμηθευτές κατά την διαδικασία της έγκρισης).

1.2.2 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΞΕ

Οι ΑΞΕ συσχετίζονται επί των πλείστον με μια σειρά πλεονεκτημάτων και αναπτυξιακών επιδράσεων τόσο για τις χώρες υποδοχής όσο και προέλευσης αυτών. Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά στη συνολική δράση και επιρροή των ΑΞΕ περιλαμβάνοντας έτσι τα βασικότερα θετικά και αρνητικά σημεία που τις χαρακτηρίζουν.

Αναλυτικότερα, οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη μέσω αύξησης του κεφαλαιουχικού αποθέματος, η οποία είναι περισσότερο έντονη στην περίπτωση που πραγματοποιείται νέα επένδυση ή επέκταση ενός υπάρχοντος σχεδίου, ενώ λιγότερο έντονη όταν οι ΑΞΕ συνιστούν μέρος μιας χρηματοοικονομικής συναλλαγής για απόκτηση μεριδίου σε μια εγχώρια εταιρία ή αγοράς ενός υπάρχοντος κεφαλαίου. Αν και το μεγαλύτερο μέρος των ΑΞΕ αφορά τη δεύτερη επενδυτική μορφή, οι ξένες επενδύσεις μπορούν να συντελέσουν σε αύξηση του κεφαλαιουχικού αποθέματος στην πρώτη περίπτωση (απόκτηση μεριδίου) καθώς οι αποδέκτες των επενδύσεων δαπανούν τα επιπρόσθετα κεφάλαια που έλαβαν και στη δεύτερη περίπτωση (αγοράς κεφαλαίου) καθώς μακροπρόθεσμα οι νέοι ιδιοκτήτες επενδύουν στην επιχείρηση που αγόρασαν (Mouqui D. 1999, WTO 1996).

Η δεύτερη θετική καταλυτική επίδραση των ΑΞΕ (με ευνοϊκές συνέπειες επίσης στην περιφερειακή ανάπτυξη) αποτελεί η βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας. Ο παράγοντας αυτός περιλαμβάνει μια σειρά συνιστωσών οι οποίες σε συνδυασμό συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας των τοπικά ιδιόκτητων εταιριών (μελέτες έχουν αποδείξει ότι συντελούν ιδιαίτερα θετικά στον μεταποιητικό τομέα) και γενικότερα της ευρύτερης περιοχής. Επιπλέον, ο παράγοντας έντασης της παραγωγικότητας είναι στενά συνδεδεμένος με την επέκταση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, καθώς οι επιχειρήσεις γίνονται μέρος ενός μεγαλύτερου διεθνούς ενδιαφέροντος, όπως

⁴ UNCTAD, World investment report : Transnational Corporations, extractive industries and developments, New York, 2007

και την αύξηση του ανταγωνισμού του οικονομικού περιβάλλοντος, μέσω παρακίνησης των τοπικών επιχειρήσεων προς αύξηση της αποδοτικότητας και της ποιότητας της παραγωγής⁵.

Οι συνιστώσες, οι οποίες προσδιορίζουν τον παράγοντα αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα, αποτελούν την βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων προς ξένες αγορές μέσω υπερεθνικών επιχειρηματικών δικτύων, η μείωση των εισαγωγών μέσω της τοπικής παραγωγής, η παρακίνηση των εγχώριων επιχειρήσεων προς την παροχή αγαθών /υπηρεσιών αναγκαίων για τους ξένους επενδυτές, η εφαρμογή μεθόδων διαχειρίσεις και οργάνωσης, και η πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες και εισαγωγή νέων δεξιοτεχνιών. Η εισαγωγή, πρόσβαση και εκμάθηση νέων τεχνολογικών μεθόδων και συστημάτων αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, οι οποίες ως προς τον τομέα αυτόν υστερούν με αποτέλεσμα να έχουν χαμηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας⁶. (EC 1996b, Muqui D.1999)

Μια άλλη συνιστώσα, η οποία αφορά την ανταγωνιστικότητα των χωρών υποδοχών, αποτελούν τα κίνητρα που υιοθετούν με σκοπό την προσέλκυση ΑΞΕ (τα οποία είναι πολύ υψηλά σε ορισμένες από τις πλέον βιομηχανικές χώρες) και είναι τριών ειδών : α) χρηματοοικονομικά, β) φορολογικά και γ) έμμεσα. Τα επενδυτικά κίνητρα κάτω από πολύ περιορισμένες συνθήκες έχουν διορθωτικό χαρακτήρα όσον αφορά τις ατέλειες της αγοράς. Ωστόσο, υψηλά κίνητρα παρέχονται επί των πλείστων από χώρες που έχουν την οικονομική δυνατότητα και ευχέρεια να προσφέρουν, με αποτέλεσμα οι ΑΞΕ να κινούνται προς τις ήδη ανεπτυγμένες περιοχές.

Επιπρόσθετα, ο ανταγωνισμός μεταξύ των πιθανών χωρών υποδοχέων ΑΞΕ όσον αφορά την παροχή κίνητρων μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση του κόστους προσέλκυσης αυτών και συνεπώς σε μείωση ή περιορισμό του καθαρού κέρδους. Τα επενδυτικά προγράμματα επίσης καθιστώνται πολύ ευάλωτα εξαιτίας κάποιων ισχυρών «ενδιαφερομένων ομάδων», ενώ χαρακτηρίζονται συχνά από έλλειψη αναγκαίας τεχνολογίας, ζήτημα ιδιαίτερα μείζον για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

⁵ UNCTAD, World investment report : Transnational Corporations, extractive industries and developments, New York, 1998

⁶ Muqui Daniel (1999) Sixth Periodic on the Social and economic Situation and Development of Regions in the European Union.

Από αυτή την παροχή οικονομικών επιδοτήσεων για τις επενδύσεις έχει θεωρηθεί ότι ωφελούνται ιδιαίτερα οι εταιρίες που εκμεταλλευόμενες το γεγονός αυτό αναδιανέμουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τους σε διάφορες περιοχές εις βάρος της τοπικής ανάπτυξης. Ένα πρώτο σημείο που εντοπίζεται είναι ότι δεν έχει αποδειχθεί ότι αυτή είναι και η επικρατέστερη ενέργεια των επιχειρήσεων. Δεύτερον, ακόμη και εάν οι επιχειρήσεις ενεργούν με αυτόν τον τρόπο, το κεφαλαιουχικό απόθεμα που θα αναπτύσσονταν σε μια περιοχή θα ήταν εκσυγχρονισμένο και περισσότερο παραγωγικό σαν αποτέλεσμα. Τέλος, εάν εφαρμοστεί κάποια εναλλακτική πρόταση αναδιανομής σε τρίτες χώρες, τότε η οποιαδήποτε ρεαλιστική επιβολή εισφοράς θα συνέβαλλε προς την αύξηση καθαρού κέρδους στην παραγωγική δυνατότητα της ΕΕ. Συνολικά, σε γενικό πλαίσιο θεωρείται αναγκαία η θέσπιση μιας πολυμερούς συμφωνίας, η οποία θα θέτει περιορισμούς στην υιοθέτηση των επενδυτικών κινήτρων. (Mouqui D. 1999)

Ένας άλλος παράγοντας ο οποίος επηρεάζεται ποικιλοτρόπως από τις ΑΞΕ αποτελεί η απασχόληση. Αρχικά, υποστηρίζεται ότι οι ΑΞΕ συντελούν κύρια στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης ή νέων εργασιών στην χώρα υποδοχής, άμεσα, εάν λειτουργήσουν ως προσθετική αξία στην παραγωγική ικανότητα των επιχειρήσεων και έμμεσα μακροπρόθεσμα εάν συντελέσουν στην επέκταση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Ωστόσο, οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην απασχόληση αποτελεί ένα πιο σύνθετο φαινόμενο . Ειδικότερα, εάν η νέα επένδυση είναι εντάσεως εργασίας τότε συμβάλει στην τόνωση της απασχόλησης, ενώ εάν πρόκειται για εντάσεως κεφαλαίου τότε είναι πιθανή η εισαγωγή εξειδικευμένου προσωπικού και η απομάκρυνση του τοπικού. Μια άλλη συνιστώσα αποτελεί το είδος της επενδυτικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα, δηλαδή εάν πραγματοποιείται εξαγορά μιας επιχείρησης τότε ακολουθούνται πολιτικές ορθολογιοποίησης και μείωσης της απασχόλησης, ενώ η ολοκλήρωση μιας νέας επιχείρησης θα συμβάλει στην αύξηση αυτής.

Τέλος, οι δεσμοί (linkages) της νέας επένδυσης επηρεάζουν έμμεσα τη δομή της τοπικής απασχόλησης. Συγκεκριμένα, εάν η νέα επιχείρηση χαρακτηρίζεται από backward δεσμούς, δηλαδή την ανάγκη παροχής προϊόντων από προμηθευτές με σκοπό την εξυπηρέτησή της, τότε οι επιδράσεις της στην τοπική αγορά είναι ιδιαίτερα ευοίωνες σε σχέση με αυτές που χαρακτηρίζονται από forward δεσμούς, δηλαδή επενδύσεις που προμηθεύουν άλλες επιχειρήσεις. Η περίπτωση δημιουργίας θύλακα (enclaves), δη-

λαδή το γεγονός της εγκατάστασης μιας επιχείρησης που δεν ακολουθείται από περαιτέρω δεσμούς με την τοπική κοινωνία, αποτελεί και την πιο αρνητική επίπτωση.

Πράγματι, τα οφέλη που προσδίδουν οι ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής όταν πραγματοποιείται ένταξη μέσα στην τοπική οικονομία τόσο της πολυεθνικής εταιρίας, η οποία είναι υπεύθυνη για τις επενδύσεις, όσο και των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων που θα δημιουργηθούν, δεν περιορίζονται μόνο στη δομή της απασχόλησης αλλά συνολικά στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η εγχώρια βιομηχανία ενισχύεται από τις θετικές δευτερεύουσες επιπτώσεις της συνεργασίας πολυεθνικών με τις εγχώριες επιχειρήσεις. Αυτό περιλαμβάνει (στο ελάχιστο) την προσφορά τεχνολογίας στην τοπική κλίμακα ή καλύτερα τη διάχυση αυτής σε άλλες επιχειρήσεις της περιοχής. Επίσης συνεπάγεται απόκτηση προμηθειών από τις τοπικές επιχειρήσεις και πώληση παραγόμενων αγαθών ή υπηρεσιών σε τοπικούς συνεταιρικούς πελάτες. Συνολικά, όσο υψηλότερος είναι ο βαθμός ολοκλήρωσης της επενδύμενης εταιρίας στην τοπική οικονομία, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες μονιμότητας της παρουσίας της και μακροπρόθεσμης ύπαρξης της επένδυσης.

Αντίθετα, στην περίπτωση που η επενδύμενη εταιρία έχει περιορισμένη επαφή ή δεν έχει αναπτύξει τους απαραίτητους δεσμούς με την περιοχή και την τοπική οικονομία, υπάρχει ο κίνδυνος της μείωσης (περικοπής) της παραγωγής και της απασχόλησης ως μέρος της συνολικής στρατηγικής της. Αυτή η αντίληψη, ωστόσο, θεωρεί ότι μια εγχώρια εταιρία θα δρούσε διαφορετικά εάν αποτελούσε τον κάτοχο της επιχείρησης ή των εγκαταστάσεων και παραμελεί το γεγονός ότι θα ήταν υπό τις ίδιες πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού.(Muqui D. 1999)

Επίσης εντονότερες αρνητικές επιδράσεις στην αναπτυξιακή πορεία μιας περιοχής παρουσιάζονται όταν οι πολυεθνικές δεν αποτελούν απλά θύλακες αλλά εκμεταλλεζόμενες το πλεονέκτημα της ανταγωνιστικότητας τους στρέφονται προς την παρεμπόδιση περαιτέρω ανάπτυξης άλλων τοπικών επιχειρήσεων στον συγκεκριμένο παραγωγικό τομέα. Συνολικά, εάν οι εισροές των ΑΞΕ σε μια χώρα είναι αμελητέες σχετικά με το μέγεθος του εργατικού δυναμικού τότε και οι επιδράσεις τους στην παραγωγικότητα και τους μισθούς για το μέσο εργάτη να είναι επίσης αμελητέες.

Άλλη επίδραση των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής αφορά την αναδιανομή του εισοδήματος, καθώς οι ξένες επιχειρήσεις προσφέρουν υψηλότερους μισθούς στο στελεχιακό δυναμικό τους απ' ό,τι οι τοπικές. Από την άλλη, υπάρχει η ανησυχητική αντίληψη παραγκωνισμού μεταξύ πολυεθνικών και τοπικών επιχειρήσεων, αφού οι πρώτες προχωρούν προς την προσέλκυση των πιο ικανών και ήδη καταρτισμένων απασχολούμενων από τις τοπικές εταιρίες προσφέροντας υψηλά επίπεδα μισθών παρά προς την αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων και την εκπαίδευσή τους. Ωστόσο, δεν είναι σαφές ότι οι πολυεθνικές θα κινηθούν απαραίτητα με αυτόν τον τρόπο : στην πραγματικότητα, όταν στην τοπική αγορά ισχύει η πολιτική των χαμηλών μισθών, η οποία λειτουργεί ως παράγοντας προσέλκυσης των ΑΞΕ, οι πολυεθνικές με την εγκατάστασή τους έχουν λίγα κίνητρα να αναστρέψουν την κατάσταση αυτή. Επιπλέον, έχει αποδειχθεί ότι οι πολυεθνικές γενικά παρέχουν ένα σχετικά υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κυρίως σε καθυστερημένες περιοχές όπου το απόθεμα του υψηλού ικανού εργασιακού δυναμικού είναι περιορισμένο (Mouqui D. 1999, WTO 1996) .

Αντίθετα, οι επιδράσεις των ΑΞΕ στην απασχόληση της χώρας προέλευσης είναι σε γενικές γραμμές αμυδρές και στην πραγματικότητα δεν υπάρχει σαφής απάντηση στο είδος αυτών. Ιδιαίτερα όταν υπάρχει κίνδυνος διακοπής της λειτουργίας μιας επιχείρησης αυτό μπορεί να οδηγήσει προς πίεση των μισθών προς τα κάτω. Μελέτες υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων των ΗΠΑ με το Μεξικό καθώς και της Δυτικής Ευρώπης με την Ανατολική Ευρώπη και την Ασία επέφερε μείωση των επιπέδων των μισθών ειδικά στους ανειδίκευτους⁷. Η βασική υπόθεση στηρίζεται στο ότι οι εξαγωγές δημιουργούν απασχόληση ενώ οι εισαγωγές την καταστρέφουν, όπως και η παραγωγή από ξένες θυγατρικές αντικαθιστά την παραγωγή της χώρας υποδοχής και την εγχώρια κατανάλωση. Από την άλλη, το ζήτημα που τίθεται θα πρέπει να είναι εάν το συνολικό άθροισμα των ΑΞΕ (εξερχόμενων και εισερχόμενων) αυξάνει ή μειώνει την εγχώρια απασχόληση. Άλλες μελέτες, οι οποίες εστιάζονται στα κίνητρα των ΑΞΕ, υποστηρίζουν ότι τέτοιες επενδύσεις παρακινούνται από την επιθυμία να άρουν την παραγωγή μεταξύ περιφερειών.

Το ισοζύγιο πληρωμών αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα ο οποίος δέχεται επιδράσεις από τις ΑΞΕ. Όταν συνολικά μια περιοχή / χώρα έχει εξαγωγικό προσανατολι-

⁷ CERES (1996) Trade, Labour & Capital flows : The Less Developed Regions, The Single Market Review Series, Subseries VI- Aggregate and Regional Impact.

σμό και εγχώρια προστιθέμενη αξία, τότε το ισοζύγιο πληρωμών της είναι θετικό. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι ενώ η αρχική επίδραση εισροών ΑΞΕ στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας υποδοχής μπορεί να είναι θετική, μεσοπρόθεσμα μετατρέπεται σε αρνητική καθώς οι πολυεθνικές αυξάνουν τις εισαγωγές των ενδιάμεσων αγαθών και προϊόντων, και προσανατολίζονται προς τη είσοδο κερδών στις χώρες καταγωγής τους(WTO 1996)⁸.

Η δομή της εγχώριας αγοράς αποτελεί έναν σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα εξέλιξης των ΑΞΕ μέσα σε αυτήν. Μια πρώτη πιθανή συνέπεια της εγκατάστασης ξένων επενδύσεων είναι οι πολυεθνικές να ακολουθήσουν, λόγω του ότι ασκούν μεγαλύτερη ανταγωνιστική δύναμη απ' ό τι οι εγχώριες, μια ευρεία σειρά αυστηρών μέτρων η οποία θα οδηγήσει σε υψηλότερα κέρδη και χαμηλότερη αποδοτικότητα. Επιπλέον, εάν οι ΑΞΕ προσελκυσθούν από τις χώρες υποδοχής βασιζόμενες σε πολιτικές δασμών τότε θα επέλθει μαζική άφιξη ξένων εταιριών του τύπου « ακόλουθα τον αρχηγό» με αποτέλεσμα να υπάρξει υπερβολική παραγωγική διαφοροποίηση και εφαρμογή μη αποδοτικών και μικρής κλίμακας σχεδίων. Αντίθετα, μια δεύτερη πιθανή συνέπεια μπορεί να αποτελέσει η είσοδος των πολυεθνικών με παράλληλη κατάργηση της εγχώριας ολιγοπωλιακής δομής της αγοράς επιτείνοντας τον ανταγωνισμό και την υψηλή αποδοτικότητα. Η προσέλκυση ΑΞΕ σε μια περιοχή / χώρα γενικά οδηγεί προς τη συγκέντρωση παραγωγικών δραστηριοτήτων και τη δημιουργία εξωτερικών οικονομιών κλίμακας. Συμπερασματικά, η επίδραση των ΑΞΕ στη δομή και τη συμπεριφορά της αγοράς στις χώρες υποδοχής δεν είναι εύκολα προβλέψιμη. Η εμπειρία ωστόσο δείχνει να επικρατούν έντονες προ- ανταγωνιστικές επιδράσεις.

Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή έχει δοθεί στη σχέση των ΑΞΕ με την εθνική οικονομική πολιτική και αυτονομία. Συγκεκριμένα, διερευνούνται οι επιδράσεις των ΑΞΕ στη δημόσια πολιτική, και το μέγεθος της επιρροής που ασκούν ξένες κυβερνητικές πιέσεις σε σχέση με τα εθνικά ενδιαφέροντα των χωρών υποδοχέων. Ένα πρώτο σημείο είναι ότι λόγω του διεθνοποιημένου οικονομικού περιβάλλοντος και της ευρείας σειράς επιλογών των ξένων εταιριών, οι θυγατρικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα εναλλακτικών επιλογών και συνεπώς υποχωρητικότητας σε τυχόν δυσμενείς δημόσιες πολιτικές. Παράδειγμα αποτελεί η ευκολία άρσης των δραστηριοτήτων μιας πολυεθνικής προς

⁸ WTO (1996) Trade and Foreign Direct Investment, 9 October

άλλη περιοχή εξαιτίας κάποιας νέας κοινωνικής ή περιβαλλοντικής νομοθεσίας η οποία οδηγεί σε αύξηση του κόστους παραγωγής. Επιπρόσθετα, η ευκολία διεθνούς δανεισμού των επιχειρήσεων έχει ως συνέπεια την πιθανή κρατική αποθάρρυνση άσκησης άμεσων μακροοικονομικών ρυθμίσεων με σκοπό την εσωτερική ή εξωτερική ισορροπία.

Όσον αφορά τον κίνδυνο τρωτότητας του κράτους και της αγοράς από ξένες κυβερνητικές πίεσης και η επίδραση του στα εθνικά ενδιαφέροντα των χωρών υποδοχέων, είναι συνάρτηση του γεγονότος ότι η θυγατρική μιας πολυεθνικής είναι υπό την επιρροή δυο αρχών, της κυβέρνησης της χώρας υποδοχής και της κυβέρνησης της χώρας προέλευσης. Η θέσπιση μιας πολυμερούς συμφωνίας συμβάλει στη διευθέτηση διαφορών όσον αφορά τη συμπεριφορά των πολυεθνικών ανάμεσα στις κυβερνήσεις προελεύσεις και άφιξης. Μεταξύ διμερών, περιφερειακών και πολυμερών συμφωνιών, οι τελευταίες επιτρέπουν τη δήλωση από τους συνυπογράφοντες ορισμένων εξαιρέσεων όσον αφορά «ευαίσθητους» τομείς.

Συνολικά, η παραπάνω παρουσίαση της δράσης των ΑΞΕ στην αναπτυξιακή πορεία των χωρών έδειξε ότι είναι σαφώς θετική και συνεπώς ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες καθώς οι ξένες επενδύσεις αποτελούν σημαντική πηγή κεφαλαίων. Οι περιοχές αυτές αποκομίζουν κύρια δυο ειδών οφέλη :

- εισφορά κεφαλαίου, η οποία συντελεί στην αύξηση της παραγωγικής ικανότητας των επενδύσεων και συνεπώς το ρυθμό ανάπτυξης τους, και
- πρόσβαση στα πλεονεκτήματα που μπορούν να παράσχουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και κυρίως της τεχνογνωσίας και της δυνατότητας του εγχώριου εργατικού δυναμικού να αποκτήσει νέες ειδικότητες και τεχνικές διαχειρίσεις.

Συγκεκριμένα, η πορεία των ΑΞΕ και η οικονομική βοήθεια που δίδεται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ προς τις τέσσερις χώρες συνοχής (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία) φαίνεται να συσχετίζεται. Η οικονομική αυτή αρωγή λειτουργεί ως κίνητρο εγχώριων και ξένων επενδύσεων σε καθυστερημένες περιοχές άμεσα μέσω επιχορηγήσεων και έμμεσα μέσω βελτίωσης των υποδομών και εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού.

Συμπερασματικά, η παρουσία των ξένων εταιριών μέσω των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής δημιουργεί ευεργετικές επιδράσεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικό-

τητα των εγχωρίων επιχειρήσεων. Δηλαδή, δίνεται η δυνατότητα σε αυτές να επεκταθούν παρά το επιχειρηματικό κίνδυνο στις παγκόσμιες αγορές και να παραμείνουν ανταγωνιστικές στο πεδίο των δραστηριοτήτων τους. Για τις χώρες προέλευσης των ΑΞΕ δημιουργούνται νέες ευκαιρίες, ειδικά στον τομέα των υπηρεσιών, καθώς με την εγκατάστασή τους σε μια συγκεκριμένη χώρα έχουν τη δυνατότητα (και μόνο με αυτόν τον τρόπο) να αποκτήσουν ένα ικανοποιητικό μερίδιο κεφαλαίων. Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται επενδύσεις στον τομέα των υποδομών και υπό της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης, οι οποίες απαιτούν ουσιαστικές κεφαλαιουχικές και τεχνολογικές επενδύσεις και είναι ιδιαίτερα ευεργετικές για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

1.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι χώρες με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους, την εκμετάλλευση των οικονομικών παραγόντων και την προώθηση των συμφερόντων τους προχωρούν προς τη σύναψη διάφορων συμφωνιών και συνθηκών. Οι Διμερείς Επενδυτικές Συμφωνίες (ΔΕΣ) αποτελούν το βασικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι ΑΞΕ λαμβάνουν χώρα και αφορούν τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ δύο χωρών. Ως ανταπόκριση της ανάπτυξης των ΑΞΕ, όλο και περισσότερες χώρες αναζητούν να συμπεριληφθούν σε διμερείς συμφωνίες προστασίας επενδύσεων.

Ο μεγαλύτερος αριθμός ΔΕΣ πραγματοποιήθηκε μεταξύ αναπτυσσόμενων και ανεπτυγμένων χωρών, ενώ ο συνολικός αριθμός τους εκτιμάται ότι φτάνει τις 1300 από τις οποίες οι 600 πραγματοποιήθηκαν κατά τις αρχές της δεκαετίας του '90. Ο αρχικός σκοπός των συμφωνιών αυτών αποτελούσε η προσέλκυση ΑΞΕ μέσω παροχής πιστωτικών εγγυήσεων. Ωστόσο, παρά την αναβάθμιση τους χαρακτηρίζονται από έλλειψη σταθερότητας και από μονόπλευρη αντιμετώπιση αντικειμένων, αφού δεν περιλαμβάνουν ευρύτερα θέματα όπως η περιβαλλοντική προστασία ή η αειφόρος ανάπτυξη.

Συμπληρωματικά, οι συμφωνίες επενδύσεων οι οποίες θεσπίζονται δεν αφορούν μόνο διμερείς σχέσεις αλλά και πολυμερείς (multilateral, plurilateral) δηλαδή μεταξύ ενός αριθμού χωρών. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι plurilateral συμφωνίες αποτελούν μέρος των multilateral συμφωνιών καθώς περιλαμβάνουν ένα μέρος συνυπογραφόντων σε σχέση με τις πρώτες.

Μερικές παγκόσμιες πολυμερείς συμφωνίες που ασχολούνται με ειδικά θέματα των ΑΞΕ αποτελούν το Πολυμερές Επενδυτικής Εγγύησης Πρακτορείο και το Διεθνές Κέντρο για τη Ρύθμιση Επενδυτικών Διαφορών έχοντας και οι δύο περίπου 130 συνοπογράφοντες. Σε περιφερειακό και πολυμερές (plurilateral) επίπεδο περιλαμβάνονται συμφωνίες που καλύπτουν μόνο τις ξένες επενδύσεις και αφορούν την ενοποίηση κανόνων για τις ξένες επενδύσεις μέσα από ένα ευρύτερο πλαίσιο κανόνων που ρυθμίζουν την οικονομική συνεργασία και ολοκλήρωση.

Ωστόσο, διαπιστώνεται γενικά ότι οι πολυμερείς όπως και οι διμερείς συμφωνίες απευθύνονται επίσης προς την επίλυση ορισμένων μόνο θεμάτων. Η έλλειψη συνολικότερων κανόνων και πολιτικής συνοχής θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια και την προβλεψιμότητα, σημεία τα οποία αποτελούν βασικούς στόχους των εμπορικών και επενδυτικών συμφωνιών.

1.3.1 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι ΑΞΕ παίζουν σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία και αποτελούν ένα από τα κυρίαρχα συστατικά μιας πετυχημένης συνταγής οικονομικής ευημερίας. Συνεπώς, οι ΑΞΕ αποτελούν εργαλεία επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων και συγχρόνως ένα από τα στοιχεία κλειδιά της παγκοσμιοποίησης.

Το τέλος του Β παγκοσμίου πολέμου αποτέλεσε σημείο εκκίνησης μιας άνευ προηγουμένου πορείας παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομική αυτή διαδρομή έφερε στην παγκόσμια οικονομική σκηνή αφενός τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και αφετέρου τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Η σημασία δε των τελευταίων ακολούθησε ρυθμούς αύξησης μεγαλύτερους από αυτούς του παγκόσμιου εμπορίου. Μάλιστα, κατά την διάρκεια των τελευταίων δυο δεκαετιών, αποτελούν ιδιαίτερο κεφάλαιο της οικονομικής επιστήμης.

Ειδικότερα την περίοδο 1986-1989 αλλά και το έτος 1995 η ανάπτυξη των ΑΞΕ δωδεκαπλασιάστηκε, από τα 25 δις \$ στα 315 δις \$, όταν για το ίδιο χρονικό διάστημα η αξία του παγκόσμιου εμπορίου οκταπλασιάστηκε, από 575 δις \$ στα 4900 δις \$. Μόνο για το 2003, η αξία των ΑΞΕ παγκοσμίως υπολογίστηκε στα 1711,78 δις \$ περίπου και, παρότι το 2004 παρατηρήθηκε μια μείωση του ρυθμού ανάπτυξης τους, οι προβλέψεις

υποδεικνύουν την επιστροφή σε αυξανόμενους ρυθμούς ανάπτυξης τουλάχιστον ως το 2007 ⁹.

Από την δεκαετία του '70 και εξής, οι ΑΞΕ απασχολούν ολοένα και περισσότερο την οικονομική επιστήμη, η οποία διερεύννησε το εν λόγω φαινόμενο σχετικά πρόσφατα και αφού είχε επέλθει η συνειδητοποίηση της σημασίας των ΑΞΕ.

Η σύγχρονη πραγματικότητα αποδεικνύει ότι οι αναπτυσσόμενες περισσότερο και οι αναπτυγμένες λιγότερο χρειάζονται επενδύσεις με αποτέλεσμα να κρίνεται απαραίτητη η επιλογή πολιτικών προσέλκυσης τους.

Οι επενδύσεις στην απλουστευμένη τους μορφή, δημιουργούν θέσεις εργασίας, που με τη σειρά τους δημιουργούν ζήτηση που ακολούθως δημιουργεί κέρδη και ακολούθως νέες επενδύσεις, νέες θέσεις εργασίας κ.τ.λ. Οι ΑΞΕ είναι ζωτικής σημασίας ειδικά αν μια χώρα διανύει το στάδιο της υπανάπτυξης, όπου οι επενδύσεις είναι λιγοστές/ ανύπαρκτες, η ανεργία διαγράφει ανοδική τροχιά, η ζήτηση και η παραγωγή μειώνεται, ακολουθεί η μείωση κερδοφορίας και, ακολούθως, η μείωση της απασχόλησης και όλα αυτά σε επαναλαμβανόμενη σειρά. ¹⁰

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν αναγκαιότητα σε ότι αφορά την επίτευξη ικανοποιητικών ρυθμών ανάπτυξης. Η εισροή ΑΞΕ σε μια οικονομία, πέρα από την προφανή επίδραση της στον τομέα της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων από την νεοϊδρυθείσα επιχείρηση, είναι παραδεκτό ότι οδηγεί στην δυνατότητα μεταφοράς, διάχυσης και δημιουργίας οργανωτικού know-how στην εθνική οικονομία που δεν υπήρχαν πριν την έλευση της ξένης επένδυσης. Επίσης με έμμεσο τρόπο ισχυροποιεί την ανάπτυξη της οικονομίας, τονώνοντας την μέσα από την διαδικασία δημιουργίας ζήτησης από την πλευρά της ξένης επιχείρησης παροχής υπηρεσιών, ζήτηση την οποία έρχονται να καλύψουν τοπικές επιχειρήσεις. Δε χωρά αμφιβολία λοιπόν ότι οι ΑΞΕ προσφέρουν τόσα ώστε να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της προόδου των εθνικών οικονομιών.

⁹ World Investment Report 2004, UNCTAD

¹⁰ Πουρναράκης Ε., « Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις », Αθήνα 2000

1.4 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ

1.4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως τα μεγέθη των ΑΞΕ άρχισαν να αυξάνονται ουσιαστικά μετά το τέλος του Β παγκοσμίου πολέμου και με την ανάπτυξη των πολυεθνικών. Η δημιουργία των τελευταίων που ξεκίνησε κυρίως από τον Αμερικανικό χώρο, ήταν απότοκο συνθηκών και συγκυριών της εποχής εκείνης. Μελετώντας κανείς την εν λόγω περίοδο μπορεί να δει μια Ευρώπη η οποία στην προσπάθεια της να ανοικοδομήσει τις οικονομίες της, είναι ανοιχτή σε επενδύσεις ενώ παράλληλα διατηρεί υψηλούς προστατευτικούς δεσμούς έτσι ώστε να βοηθήσει την νηπιακή βιομηχανία στη μεταπολεμική της πορεία. Από την άλλη μεριά, οι ΗΠΑ εμφανίζουν έναν αξιοσημείωτο ρυθμό παραγωγής η οποία παρόλα αυτά δεν μπορεί να απορροφηθεί αποκλειστικά και μόνο από την εγχώρια ζήτηση. Λογική συνέπεια των παραπάνω ήταν πολλές αμερικανικές επιχειρήσεις να ξεκινήσουν μια σειρά επενδύσεων στην αναπτυσσόμενη Ευρώπη προκειμένου να εισχωρήσουν στις αγορές της.

Στο άνω σκηνικό προστέθηκαν προοδευτικά-κυρίως προς τα μέσα της δεκαετίας του 60 δυο ακόμη παράγοντες που λειτούργησαν καταλυτικά στην εκροή κεφαλαίων από τις ΗΠΑ στην Ευρώπη. Πρώτον θα μπορούσε κανείς να αναφέρει την ενεργειακή πολιτική των ΗΠΑ, οι οποίες προωθούσαν την αυτονομία τους σε πετρέλαιο μειώνοντας τις όποιες εισαγωγές ανεβάζοντας με τον τρόπο αυτό το κόστος του, όταν αντίθετα η Ευρώπη την ίδια περίοδο εισήγαγε φθινό πετρέλαιο από την κοντινή Μέση Ανατολή. Έτσι οι επιχειρήσεις στις ΗΠΑ μπορούσαν επενδύοντας στην Ευρώπη να εκμεταλλευτούν το μικρότερο κόστος παραγωγής του πετρελαίου.¹¹

Δεύτερον είναι η νομισματική πολιτική των ΗΠΑ οι οποίες, με την πρόσδεση του δολαρίου στο χρυσό, υπερτίμησαν το νόμισμα τους. Εξαιτίας του υπερτιμημένου δολαρίου, οι επιχειρήσεις επένδυσαν σε μια Ευρώπη υποτιμημένου σε σχέση με το δολάριο νομισμάτων, με αποτέλεσμα την ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων εκεί προϊόντων.

¹¹ Σωτήρης Σ. Πετρόπουλος, Περιφερειακές συνεργασίες και Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Στον αντίποδα κατά την διάρκεια του 1970 και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 90, η ενεργειακή κρίση που οδήγησε στην ακριβή εισαγωγή πετρελαίου στην Ευρώπη καθώς και το υποτιμημένο δολάριο μείωσαν τις αμερικανικές επενδυτικές ροές στην Ευρώπη αλλά δε τις τερμάτισαν. Ταυτόχρονα η υπερτίμηση του Ιαπωνικού γεν μετά τη συμφωνία της Πλαζα (Plaza accord 1985) έφερε στο προσκήνιο της Ιαπωνικές ΑΞΕ, με την Ιαπωνία να είναι μέχρι τις αρχές του 90 ο μεγαλύτερος παγκόσμιος επενδυτής στις ΗΠΑ, στην Ανατολική και Νότια- Ανατολική Ασία και στην Ευρώπη.

Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω ιστορική αναδρομή της πορείας των ΑΞΕ μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 90 προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα ως προς τους παράγοντες που προσελκύουν ΑΞΕ σε μια χώρα ή μια περιοχή.

Καταρχήν, η εισχώρηση σε μια αγορά η οποία προστατεύεται από υψηλούς δασμούς, όπως συνέβη τη δεκαετία του 60 στην Ευρωπαϊκή αγορά, αποτελεί ένα σημαντικό λόγο επένδυσης εντός της αγοράς αυτής ώστε να αποφευχθούν από την πλευρά της εταιρίας τα μέτρα εμπορικής πολιτικής που εφαρμόζει η εν λόγω χώρα.

Ο περιορισμός του κόστους παραγωγής μιας επιχείρησης είναι ο δεύτερος κατά σειρά παράγοντας. Το φθηνότερο πετρέλαιο και τα φθηνότερο κόστος παραγωγής λόγω των φθηνότερων ευρωπαϊκών νομισμάτων οδήγησε τα κεφάλαια από τις ΗΠΑ στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Αντιστοίχως πολλές επιχειρήσεις επιλέγουν ως προορισμό των επενδύσεων τους τις αναπτυσσόμενες χώρες όπου υπάρχει χαμηλότερο εργατικό κόστος, ειδικά όταν αναφερόμαστε σε παραγωγή που δεν απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό.

Θα ήταν σφάλμα να μην παρατηρήσει κανείς ότι ενώ φθηνό πετρέλαιο και νόμισμα σταμάτησαν να δίνουν συγκριτικό πλεονέκτημα στην Ευρώπη, οι εισροές ΑΞΕ αν και δεν αυξήθηκαν με τους προηγούμενους ρυθμούς δεν σταμάτησαν. Συνεπώς κανείς από τους προαναφερθέντες παράγοντες δεν προσδιορίζει αποκλειστικά το βαθμό προσέλκυσης των επενδύσεων, αλλά όλοι μαζί συμβάλλουν.

Πράγματι οι διάφορες θεωρίες σχετικά με τις επενδύσεις που ακολούθησαν την εμφάνιση του φαινομένου αυτού κατέληξαν σε διάφορα μείγματα προσδιοριστικών παραγόντων περί την ανάληψη ή όχι μιας επενδυτικής απόφασης. Η πιο αναγνωρισμένη

θεωρία του Dunning, στην οποία διατυπώνονται τα τρία βασικά κριτήρια πραγματοποίησης των επενδύσεων¹² :

- Το ιδιοκτησιακό πλεονέκτημα (ownership advantage), με βάση το οποίο, προκειμένου μια εταιρία να προχωρήσει σε μια επένδυση θα πρέπει να κατέχει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι άλλων επιχειρήσεων, το οποίο θα εκμεταλλευτεί μέσα από την ίδρυση θυγατρικών.
- Το πλεονέκτημα της τοποθεσίας (location advantage), με βάση το οποίο ο τόπος πραγματοποίησης της επένδυσης προσδιορίζεται από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η τοποθεσία όπως π.χ. μειωμένη φορολογία, κόστος παραγωγής κ.α.
- Το πλεονέκτημα της εσωτερικοποίησης (Internalization advantage), με βάση το οποίο η επένδυση γίνεται εάν η δημιουργία θυγατρικής σε μια χώρα προσφέρει πλεονεκτήματα έναντι της παραχώρησης των δικαιωμάτων παραγωγής.

Με βάση την παραπάνω θεωρητική προσέγγιση, η χώρα δέκτης μπορεί λογικά να επηρεάσει μόνο το δεύτερο – το οποίο είναι από τα πιο καθοριστικά- όχι τόσο ως προς το αν θα επενδύσει μια επιχείρηση αλλά προς το που θα επενδύσει.

Κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί ότι παρά το γεγονός ότι πρόσφατα οι ΑΞΕ αντιμετωπίζονταν μεθοδολογικά ως ενιαίο φαινόμενο, έχει καταστεί κοινός τόπος ότι υπάρχουν τουλάχιστον τέσσερις διακριτές κατηγορίες ΑΞΕ ανάλογα με τη φύση της επένδυσης. Οι κατηγορίες είναι οι ακόλουθες¹³ :

- Αναζήτηση αγορών, με βασικό στοιχείο για την πραγματοποίηση της επένδυσης η αγορά της φιλοξενούσας χώρας να διαθέτει ένα ελάχιστο μέγεθος.
- Αναζήτηση πόρων, όπου οι επενδυτές επιδιώκουν την πρόσβαση σε κάποια πρώτη ύλη.
- Αναζήτηση στρατηγικών πλεονεκτημάτων (asset), όπου οι συγκεκριμένες ΑΞΕ προσελκύονται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους σε αναπτυγμένες χώρες που διαθέτουν απεριόριστο asset.

¹² Clegg j. and Green S. “The Determinants of New FDI Capital Flows into EC: A Statistical Comparison of the USA and Japan” Journal of Common Market Studies, 1999

¹³ Sethi D. et al “Trends in foreign direct investment flows: a theoretical and empirical analysis”, Journal of International Business Studies, 2003

- Αναζήτηση ανταγωνιστικότητας, όπου η επένδυση γίνεται με σκοπό η επιχείρηση να γίνει πιο ανταγωνιστική και παραγωγική εκμεταλλευόμενη τα πλεονεκτήματα της φιλοξενούσας χώρας¹⁴.

Είναι σχεδόν αυταπόδεικτο πως μια χώρα δύναται να επηρεάσει ουσιαστικά μόνο την τετάρτη και εμμέσως την πρώτη και την τρίτη κατηγορία. Ως προς την αναζήτηση πρόσβασης σε πρώτες ύλες, η χώρα – δεκτής δεν μπορεί να παρέμβει αφού εκ των πραγμάτων η πρώτη ύλη ή που θα βρίσκεται σε αφθονία ή που θα εκλείπει.

Άλλοι παράγοντες πέρα από τους προαναφερθέντες σχετικά με την προσέλκυση των επενδύσεων, η διεθνής βιβλιογραφία έχει εντοπίσει μια σειρά ακόμα λόγων που άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο επηρεάζουν την ελκυστικότητα των επενδύσεων. Οι σημαντικότεροι είναι οι ακόλουθοι:

1. Η οικονομική μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα: Καμία επιχείρηση δεν επενδύει σε μια χώρα που ενδέχεται αργότερα να κρατικοποιήσει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις ή που τα μακροοικονομικά τους μεγέθη (π.χ. πληθωρισμός, κόστος δανεισμού)δεν ευνοούν σταθερότητα¹⁵.
2. Οι υπάρχουσες υποδομές: Η ύπαρξη σύγχρονων και εκτεταμένων υποδομών οι οποίες μειώνουν τα κόστη μεταφοράς και μετέπειτα ευνοούν εξαγωγές σε γειτονικές χώρες επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την προσέλκυση ΑΞΕ¹⁶.
3. Η τοπική διακυβέρνηση και το εύρος της διαφθοράς: Η χώρα θα πρέπει να είναι σε θέση να εγγυηθεί ότι θα παρέχει ίση μεταχείριση προς όλες τις επιχειρήσεις και οι τελευταίες θα τυγχάνουν ουδέτερης – αν όχι ευνοϊκής – συμπεριφοράς από τους κυβερνητικούς φορείς¹⁷.
4. Ιδιωτικοποιήσεις και επενδυτικό περιβάλλον : Η δημιουργία ενός ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος με μειωμένη φορολογία για τα πρώτα χρόνια της επένδυσης, χαλαρούς εργατικούς νόμους κ.α. έχει διπλό χαρακτήρα:

¹⁴ Yuping Zhou & Sanjaya Lall. “The impact of China’s FDI surge on FDI in South-East Asia: Panel data analysis for 1986-2001” April 2005

¹⁵ Sethi D. et al “Trends in foreign direct investment flows: a theoretical and empirical analysis”, Journal of International Business Studies, 2003

¹⁶ Nabende, A et al ”FDI, Regional Economic Integration and Endogenous Growth: Some Evidence from Southeast Asia”2001

¹⁷ FDI for Development: Maximizing benefits, minimizing costs” October 2002

αφενός υποστηρίζει την πορεία των ιδιωτικοποιήσεων αφετέρου προσελκύει επιπλέον επενδυτικά κεφαλαία¹⁸.

5. Εργατικό δυναμικό: Ισχυρότατο πλεονέκτημα θεωρείται είτε η ύπαρξη χαμηλού κόστους εργατικού δυναμικού είτε η ύπαρξη υψηλού μορφωτικού επιπέδου και εξειδίκευσης.
6. Υποτιμημένο νόμισμα: Αν και ένα νόμισμα δεν παραμένει υποτιμημένο για μεγάλα διαστήματα, παρόλα αυτά συνεπάγεται για τις εξαγωγικού χαρακτήρα ΑΞΕ ανταγωνιστικότερα προϊόντα προς εξαγωγή.
7. Βαθμός απελευθέρωσης εμπορίου : Από τη μια μεριά όταν το εμπόριο υπόκειται σε περιοριστικούς δασμούς προσελκύονται ΑΞΕ που στοχεύουν στη διείσδυση εντός της προστατευμένης αγοράς. Από την άλλη πλευρά όμως, η πορεία προς την απελευθέρωση του εμπορίου αφενός προσφέρει ευνοϊκότερα μακροοικονομικά στοιχεία αφετέρου προσελκύει ΑΞΕ εξαγωγικού χαρακτήρα¹⁹.
8. Οι ήδη υπάρχουσες ΑΞΕ: Στην περίπτωση αυτή το ρίσκο επένδυσης είναι μικρότερο με βάση τις πληροφορίες που αντλούνται από τις προγενέστερες ΑΞΕ στην περιοχή.

Εύλογο θεωρείται πως για την προσέλκυση επένδυσης δεν απαιτείται η ταυτόχρονη ύπαρξη όλων των παραγόντων, αλλά αρκεί έστω και ένα τμήμα αυτών ή ακόμα και ένας παράγοντας.

1.4.2 ΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Με βάση την προηγούμενη τοποθέτηση και παρουσίαση των σημερινών οικονομικών τάσεων αναπτύσσεται σε αυτήν την ενότητα το πλαίσιο παραγόντων που συνθέτουν την κινητικότητα και εγκατάσταση των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχείς.

Η χωροθέτηση των ΑΞΕ σε μια περιοχή είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη συγχρόνως τριών παραγόντων²⁰ :

¹⁸ De Mello, L “Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth” October 1997

¹⁹ Galan J and Benito J. “Determinant Factors of Foreign Direct Investment: some empirical evidence”2001

²⁰ United Nations (1998) World Investment Report 1998 Trends and Determinants

- Ύπαρξη πλεονεκτημάτων των συγκεκριμένων εταιριών (π.χ. κατάλληλη τεχνολογία), τα οποία με τη ορθή εκμετάλλευση μπορούν να αντισταθμίσουν τα πρόσθετα κόστη των ιδρυόμενων παραγωγικών υποδομών σε ένα ξένο περιβάλλον και να ξεπεραστούν τα μειονεκτήματα σχετικά με τις τοπικές εταιρίες.
- Ύπαρξη τοπικών πλεονεκτημάτων στην χώρα υποδοχής (μεγάλες αγορές, χαμηλό κόστος πόρων ή ανώτερη υποδομή).
- Οφέλη από τη διερεύνηση των πλεονεκτημάτων της κάθε ιδιοκτησίας αλλά και της τοπικής περιοχής από τη διεθνοποίηση, π.χ. μέσω συναλλαγών ΑΞΕ παρά μέσω μονομερούς διαδικασίας του εμπορίου

Το πρώτο και το τρίτο χαρακτηριστικό αποτελούν προσδιοριστικοί παράγοντες με κύριο προσανατολισμό τη μορφή των εταιριών, ενώ το δεύτερο της περιοχής. Εάν ισχύει μόνο ο πρώτος παράγοντας τότε οι εταιρίες θα βασιστούν στις εξαγωγές μέσω έγκρισης ή πώλησης πατεντών με σκοπό την εξυπηρέτηση της ξένης αγοράς, ενώ εάν ισχύει και ο τρίτος παράγοντας τότε οι ΑΞΕ αποτελούν την προτιμώμενη μορφή εξυπηρέτησης ξένων αγορών αλλά με την προϋπόθεση ύπαρξης χωροθετικών πλεονεκτημάτων.

Στην ενότητα αυτή πρόκειται να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες χωροθέτησης των ροών και των αποθεμάτων ΑΞΕ σε μια περιοχή και οι μεταβολές που έχουν υποστεί από τη φιλελευθεροποίηση και παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας. Οι παράγοντες προσδιορισμού προσέλκυσης ΑΞΕ και το πλαίσιο ανάλυσης αυτών το οποίο ακολουθεί είναι : πρώτον ο ρόλος των εθνικών πολιτικών και ιδιαίτερα η διαδικασία φιλελευθεροποίησης των πολιτικών. Στη συνέχεια παραθέεται η επίσης καταλυτική σημασία των οικονομικών παραγόντων για την αναπτυξιακή διαδικασία μέσω μιας σειράς συνιστωσών. Τέλος, ακολουθεί η παράθεση των μέτρων διευκόλυνσης της επιχειρηματικότητας²¹. Ο παράγοντας αυτός βασίζεται στο γεγονός ότι, καθώς η παγκόσμια οικονομία γίνεται περισσότερο ανοιχτή στις διεθνείς επιχειρηματικές αλληλεπιδράσεις, οι χώρες ανταγωνίζονται όλο και περισσότερο για μεγαλύτερη προσέλκυση ΑΞΕ όχι μόνο μέσω βελτίωσης των πολιτικών και οικονομικών προσδιοριστικών παραγόντων αυτών, αλλά και μέσω λειτουργίας μέτρων διευκόλυνσης κατά την περίοδο προ- δράσης των επενδύσεων. Αν και αυτός ο παράγοντας δεν είναι τόσο σημαντικός όσο οι δυο πρώτοι, λαμβάνει όλο και μεγαλύτερη προσοχή.

²¹ Χατζηδημητρίου Γιάννης (2003) «Λόγοι και Στρατηγικές Διεθνοποίησης και οι Ελληνικές Επιχειρήσεις» Αθήνα

Η πολιτική των ΑΞΕ ως προσδιοριστικός παράγοντας

Οι κεντρικές πολιτικές των ΑΞΕ αποτελούνται από μια σειρά κανόνων και ρυθμίσεων που σκοπό έχουν να επηρεάσουν την τομεακή σύνθεση ή τη γεωγραφική προέλευση αυτών, ενθαρρύνοντας συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες.

Αναλυτικότερα, οι πολιτικές εμπορίου παίζουν τον πιο σημαντικό ρόλο καθώς υπάρχει έντονη συσχέτιση μεταξύ των ροών ΑΞΕ και των εμπορικών συναλλαγών. Παράδειγμα οι ασιατικές χώρες υιοθέτησαν πολιτικές προσέλκυσης ΑΞΕ και εμπορικές πολιτικές με σκοπό την έμμεση οικονομική συνεισφορά των υπερεθνικών επιχειρήσεων στις εξαγωγές (π.χ. Χονγκ-Κονγκ και Κίνα υιοθέτησαν πολιτικές μη κρατικής παρέμβασης στο εμπόριο και τις ΑΞΕ). Άλλες μορφές πολιτικών που έχουν άμεση επίδραση στις ΑΞΕ αποτελούν οι ιδιωτικοποιήσεις και οι διεθνείς συμφωνίες. Οι ιδιωτικοποιήσεις αποτελούν ειδική περίπτωση εξαγοράς αφού εάν η επιχείρηση αποτελεί φυσικό ή σχεδόν φυσικό μονοπώλιο η πώληση της σε ξένους επενδυτές σημαίνει πρόσφορα ενός μονοπωλίου από κρατικό σε ιδιωτικό μέσο(United Nations 1999)²².

Οι πολιτικές των ΑΞΕ διαφέρουν διακρατικά ανάλογα με την οικονομική και κοινωνική διάρθρωση της κάθε χώρας αλλά και διαχρονικά αφού μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80 οι οικονομικές πολιτικές είναι βασισμένες περισσότερο στην αγορά. Αποτέλεσμα το καθεστώς πολιτικών των ΑΞΕ σε συνδυασμό με των εμπορικών πολιτικών είναι περισσότερο φιλελεύθερο συνθέτοντας ένα περισσότερο συνεκτικό πλαίσιο πολιτικών. Από την άλλη, το φιλελεύθερο οικονομικό περιβάλλον αποτελεί ένα καταλυτικό παράγοντα προσέλκυσης ΑΞΕ (επιτρέποντας και ενθαρρύνοντας την είσοδο αυτών) αλλά δεν είναι και ο μοναδικός (εξαίρεση στην Αφρική).

Σε γενικές γραμμές, η φιλελευθεροποίηση των ΑΞΕ αποτελεί μια δυναμική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει τις εξής φάσεις: α) αντιστάθμιση ή απομάκρυνση των διαστρεβλώσεων της αγοράς, οι οποίες αποτελούσαν παραδοσιακά περιορισμοί προς τους ξένους ιδιαίτερα επενδυτές, και των κινήτρων και χορηγήσεων οι οποίοι μεροληπτούν υπέρ τους η κατά τους , β) επέκταση θετικών προτύπων μεταχείρισης ξένων ε-

²² UNCTAD, World investment report: Transnational corporations, extractive industries and developments, New York, 2007

πενδυτών (μέσω νόμων και διεθνών συμφωνιών), γ) επέκταση επίβλεψης της αγοράς για τη διαβεβαίωση της κατάλληλης λειτουργίας της (οι περισσότερες χώρες έχουν θεσπίσει μηχανισμούς για την επίβλεψη διεθνών συγχωνεύσεων και εξαγορών, συναλλάγματος αποθέματος και χρηματοοικονομικών αγορών). Οι δύο πρώτοι παράγοντες είναι πολύ βασικοί για τη φιλελευθεροποίηση των ΑΞΕ αλλά εξαρτώνται σημαντικά από τον τρίτο παράγοντα.

Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης

Η σχέση των πολιτικών των ΑΞΕ με την παγκοσμιοποίηση είναι αλληλοεξαρτώμενα. Η φιλελευθεροποίηση των εθνικών πολιτικών συνέβαλε στην αύξηση της διεθνούς παραγωγής μέσω των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Συγχρόνως η πρόοδος φιλελευθεροποίησης του εμπορίου όπως και η τεχνολογική πρόοδος στις τηλεπικοινωνίες και τις μεταφορές επέτρεψαν στην υιοθέτηση από τις πολυεθνικές περιφερειακών και παγκόσμιων στρατηγικών, και στην ολοκλήρωση των παραγωγικών δομών σε περιφερειακό ή παγκόσμιο επίπεδο η οποία δημιουργεί κίνητρα για φιλελευθεροποίηση των πολιτικών των ΑΞΕ. Αυτή η δίπολη ενδυναμωμένη διαδικασία έχει στην πραγματικότητα διαμορφώσει την διεθνή παραγωγή την τελευταία περίοδο και την έχει οδηγήσει προς ένα πιο ολοκληρωμένο επίπεδο από εκείνο που βασίζονταν στο μονομερές κλαδικό εμπόριο και τις ροές χρηματοοικονομικού κεφαλαίου.

Αυτή η επιταχυνόμενη διαδικασία φιλελευθεροποίησης των ΑΞΕ έχει επίσης οδηγήσει τις χώρες προς την υιοθέτηση περισσότερο φιλελευθέρων πολιτικών σε βιομηχανίες όπου επί μακρά περίοδο θεωρούνταν ευαίσθητες (π.χ. τηλεπικοινωνίες, αερομεταφορές) και προς την είσοδο μορφών ΑΞΕ που θεωρούνταν λιγότερο επιθυμητές όπως η θέσπιση εξ' ολοκλήρου ιδιοκτητών επιδοτήσεων, συγχωνεύσεων και εξαγορών, και η συμμετοχή σε προγράμματα ιδιωτικοποίησης. Έτσι, οι πολυεθνικές λόγω της ευρύτερης περιοχής χωροθέτησης τους έχουν γίνει περισσότερο επιλεκτικές και απαιτητικές (United Nations 1999)²³.

Ωστόσο, ενώ η φιλελευθεροποίηση των ΑΞΕ έχει συμβάλει στην επιτάχυνση των ροών τους, παράλληλα λαμβάνει χώρα η διαδικασία μείωσης των κερδών με αποτέλεσμα την

²³ United Nations (1998) World Investment Report 1998, Trends and Determinants

απώλεια της αποδοτικότητας της φιλελεύθερης πολιτικής των ΑΞΕ ως ένας καθοριστικός παράγοντας χωροθετικής προσέλκυσης. Έτσι, η επιτάχυνση της φιλελευθεροποίησης των ΑΞΕ αλλά και η ταυτόχρονη εξασθένιση της αποδοτικότητας του ως ο προσδιοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ έχουν επεκτείνει το πεδίο πολιτικών αυτών. Συγκεκριμένα, έχει δοθεί προσοχή σε άλλες πολιτικές που μπορεί να επηρεάσουν τις ΑΞΕ. Αυτές συνιστούν τον εξωτερικό κύκλο των πολιτικών και διαιρούνται σε μακρό-οικονομικές και μακρό-οργανωτικές πολιτικές.

- Οι μακρό-οικονομικές πολιτικές αφορούν νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές περιλαμβάνοντας εκείνες που επηρεάζουν τους φόρους και τις τιμές συναλλάγματος (πληθωρισμό, επιτόκια άρα κόστος κεφαλαίου, φόρους άρα βαθμό προσέλκυσης ΑΞΕ, τιμές συναλλάγματος όπου επηρεάζουν τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και την ανταγωνιστικότητα εξαγωγών μέσα από τις ξένες συσχετίσεις).
- Οι μακρό-οργανωτικές πολιτικές επηρεάζουν τα μοντέλα κατανομής των πόρων όπως και τη δομή και την οργάνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και περιλαμβάνουν τις :
 1. Διορθωτικές πολιτικές, οι οποίες επηρεάζουν την βιομηχανική σύνθεση της μεταποίησης (π.χ. πολιτικές για ανατέλλοντες ή δυομενες βιομηχανίες), τη χωρική σύνθεση οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης), τη λειτουργική σύνθεση δραστηριοτήτων και τη σύνθεση δραστηριοτήτων ανά είδος ιδιοκτησίας και έντασης της σύνθεσης (π.χ. απορύθμιση των βιομηχανιών υπηρεσιών). Μερικές από αυτές έχουν χρησιμοποιεί στο περιβάλλον των ΑΞΕ. Παλαιότερα, οι αναπτυσσόμενες χώρες ενθάρρυναν την πρόσφορα τεχνολογίας μέσω των ΑΞΕ. Πρόσφατα οι πολιτικές αυτές είναι περισσότερο προσανατολισμένες προς το περιβάλλον υποδοχής είτε έχει σχέση με την τεχνολογία είτε με μικρές και μεσαίου επιπέδου επιχειρήσεις.
 2. Πολιτικές που ελέγχουν τη λειτουργία αγορών- παραγόντων όπως πολιτικές αγορών εργασίας που μπορεί να έχουν ενθαρρυντική ή αποθαρρυντική επίδραση στις εισερχόμενες ΑΞΕ.

3. Πολιτικές που επηρεάζουν την προμήθεια και ποιότητα των παραγωγικών πόρων στην υποδεχόμενη χώρα (π.χ. οι πολιτικές εκπαίδευσης και υγείας αυξάνουν την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου)

Συνοπτικά : α) το νέο οικονομικό περιβάλλον απαιτεί κατάλληλο επενδυτικό περιβάλλον, β) η αποδοτικότητα των, σχετικά με τις ΑΞΕ, πολιτικών πρέπει να συνδέεται με μια ευρύτερη ομάδα πολιτικών, γ) η ανάγκη για εμφάνιση νέων πεδίων πολιτικών που δεν θα κινούνται σε παραδοσιακά πλαίσια, όπως π.χ. παραγωγής και εκμετάλλευσης υπαρχόντων κεφαλαίων, αλλά μέσω των πολυεθνικών σε νέους τύπους μέσων, και δ) η αντίληψη ότι η αποδοτική εθνική πολιτική ΑΞΕ απαιτεί πλήρη κατανόηση των παραγόντων που προσδιορίζουν τις πολυεθνικές.

Επιχειρηματικό περιβάλλον

Τα μέτρα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αφορούν προσπάθειες προώθησης /διαφήμισης, την παροχή κινήτρων προς ξένους επενδύτες, τη μείωση « κόστους προσαθειών » για την ίδρυση επιχειρήσεων (βελτίωση διοικητικής αποδοτικότητας) και την παροχή ανέσεων που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής του νέου περιβάλλοντος διαμονής τους. Οι πολιτικές αυτές υιοθετήθηκαν κύρια από μη προσελκυσίμες χώρες ΑΞΕ εξαιτίας της συνεχιζόμενης αρνητικής γνώμης των ξένων επενδυτών γι' αυτές ακόμα και μετά από μια διαδικασία μετασχηματισμού των πολιτικών των ΑΞΕ σε ένα πιο ευνοϊκό πλαίσιο²⁴. Γενικά, τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν από χώρες που « ήθελαν να κάνουν και κάτι ακόμη». Ωστόσο, πρέπει να καταστεί σαφές ότι το μέτρο αυτό δεν επαρκεί για την προσέλκυση ΑΞΕ, απλά αποτελεί ένα μέσο συνεισφοράς στο ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών σε περιοχές ή χώρες που δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση για την αναδιάρθρωση και βελτίωση των πολιτικών ΑΞΕ ή για συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια.

Οικονομικοί προσδιοριστικοί παράγοντες

Οι οικονομικοί παραδοσιακοί παράγοντες προσδιορισμού ΑΞΕ²⁵ αποτελούν οι φυσικοί παράγοντες, το μέγεθος των αγορών και άλλοι παράγοντες.

²⁴ United Nations (1998) World Investment Report 1998, Trends and Determinants

²⁵ Κυρκλής Δημήτριος, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2007

Αναλυτικότερα :

- i. Φυσικοί παράγοντες. Ιστορικά ο πιο σημαντικός παράγοντας προσδιορισμού των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής αποτελούσε η διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων. Ωστόσο, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η σημαντικότητα του παράγοντα αυτού υποβαθμίστηκε. Στην περίπτωση ακόμα που η διάθεση των φυσικών πόρων έπαιξε σημαντικό ρόλο για την προσέλκυση ΑΞΕ, δεν επαρκούσε πλήρως, αφού αυτή η μορφή του συγκριτικού πλεονεκτήματος συνήθως συντελεί προς αύξηση του εμπορίου παρά των ΑΞΕ. Έτσι, οι επιχειρήσεις δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην ύπαρξη τεχνικών ειδικοτήτων ή υποδομών. Τέλος, το μέγεθος των εισερχόμενων ΑΞΕ, που προσελκύεται από τη διάθεση φυσικών πόρων, δεν έχει μειωθεί σε απόλυτο μέγεθος αλλά σε σχετικό.
- ii. Αγορές χωρών. Για την προσέλκυση ΑΞΕ προσανατολισμού αγοράς σημαντικό ρόλο είχαν το μέγεθος της αγοράς σε απόλυτο μέγεθος και σε σχέση με το μέγεθος και το εισόδημα του πληθυσμού, και η ανάπτυξη της αγοράς.
- iii. Άλλοι παράγοντες. Η διαθεσιμότητα χαμηλού κόστους ανειδίκευτου εργασιακού δυναμικού (για τις πολυεθνικές εταιρίες των οποίων τα προϊόντα τους είναι εντάσεως εργασιακού δυναμικού)

Η σημασία των τριών παραπάνω ομάδων παραγόντων προσέλκυσης ΑΞΕ δεν έχει εξαλειφθεί αλλά έχει μειωθεί η σημαντικότητα της μπροστά στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, η οποία έχει επιβάλλει μια νέα ιεράρχηση προσδιοριστικών παραγόντων και νέες προτεραιότητες και ανάγκες των πολυεθνικών. Έτσι, η τεχνολογική πρόοδος και η καινοτομία (τεχνολογικές βελτιώσεις στα προϊόντα περιλαμβάνοντας υπηρεσίες και διαδικασίες όπως το marketing, πρόοδος στις μεταφορές και τηλεπικοινωνίες), ορίζονται ως ένας από τους πιο καταλυτικούς παράγοντες προσέλκυσης των ΑΞΕ αφού αποτελούν μέσο διευκόλυνσης της πρόσβασης των πολυεθνικών στις χώρες υποδοχής. Στην οικονομική πραγματικότητα των εμπορικών φραγμών, περιορισμών στους συντελεστές παραγωγής και των κυρίαρχων μη-εμπορεύσιμων υπηρεσιών, οι πολυεθνικές υιοθετούσαν διαφορετικές στρατηγικές βασισμένες στις ξένες θυγατρικές, οι οποίες ήταν σχετικά ανεξάρτητες από τις μητρικές εταιρίες και χωρίς δεσμούς με άλλες θυγατρικές της ίδιας μητρικής εταιρίας. Έτσι, ήταν περισσότερο οριζοντίως οργανωμένες

επιχειρήσεις, ενώ οι καθέτως ολοκληρωμένες δομές ήταν περιορισμένες από τις πολυεθνικές προσανατολισμού φυσικών πόρων. Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης συνέβαλλε στην αύξηση των κάθετων ολοκληρωμένων δομών πολυεθνικών. Οι στρατηγικές απλής ολοκλήρωσης αποτελούν το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Οι τρεις ομάδες χωροθετησης των οικονομικών προσδιοριστικών παραγόντων εμπλέκονται με διαφορετικούς τρόπους σε αυτές τις στρατηγικές:

- **Πόροι.** Οι χώρες που διαθέτουν άφθονο ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό δεν αποτελούν ελκυστικές περιοχές των ΑΞΕ, γι' αυτό θα πρέπει να κινηθούν προς την απόκτηση εκτός της απασχόλησης και αλλού πλεονεκτήματος ώστε να αυξηθούν οι ανταγωνιστικές δυνατότητες του.
- **Αποδοτικότητα.** Οι σημαντικότεροι παράγοντες της στρατηγικής αυτής αποτελούν η μείωση κόστους του εργατικού δυναμικού και των φυσικών υποδομών, και η παραγωγικότητα. Η έλλειψη αυτού του παράγοντα οδηγεί στην μετακίνηση των ΑΞΕ προς άλλες χώρες.
- **Αγορές.** Η αγορά μιας χώρας δεν αποτελεί τον πρωταρχικό παράγοντα αλλά η πρόσβαση σε διεθνείς αγορές ή τουλάχιστον σε αγορές ανεπτυγμένων χωρών. Δηλαδή η πρόσβαση σε μεγάλες ανεπτυγμένων χωρών αγορές αποτελεί ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα το οποίο αναστέλλεται όταν περιορίζεται από δασμούς.

Επιπλέον, οι διαφόρων ειδών βελτιώσεις στο οικονομικό περιβάλλον έχουν οδηγήσει τις πολυεθνικές να υιοθετούν περισσότερο σύνθετες έντασης ανταγωνισμού στρατηγικές, έτσι ώστε να αναζητούν τοποθεσίες όπου θα μπορούν να συνδυάζουν πιο αποδοτικά τα εν κίνηση κεφάλαια τους με τους σταθερούς πόρους που χρειάζονται για να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες προς τις αγορές που εξυπηρετούν.

Εκτός από το επιχειρησιακό ενεργητικό που έχει δημιουργηθεί σε μια περιοχή, οι προσδιοριστικοί παράγοντες που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα-αύξηση των ΑΞΕ είναι:

- Οικονομίες συγκέντρωσης
- Υποδομές
- Μεγάλο εύρος πόρων (όχι μόνο φυσικούς πόρους, χαμηλού κόστους εργατικό δυναμικό και μηχανολογικές δεξιότητες αλλά λειτουργίες όπως λογιστικά,

νομικές υπηρεσίες, εξαγορά και marketing, και υποστήριξη χρηματοοικονομική).

- Εξειδικευμένοι πόροι. Προσέλκυσης εξειδικευμένων ΑΞΕ μέσω ειδικών τύπων δεξιοτήτων.
- Ανταγωνιστική τιμή πόρων και υποδομών.
- Αγορά. Οι μεγάλες αγορές είναι σημαντικές για τη σύνθεση ολοκλήρωση στρατηγικών βασισμένες σε οικονομίες κλίμακας και εύρους. Αν και η φιλελευθεροποίηση του πολυμερούς εμπορίου έχει μειώσει τη σχέση πρόσβασης της αγοράς μέσω των ΑΞΕ για πολλά προϊόντα, συνεχίζει να είναι σημαντική για μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες, φθαρτά αγαθά, προϊόντα στα οποία η ανταγωνιστικότητα απαιτεί ταχεία ανταπόκριση στην ανταλλαγή καταναλωτικών προτιμήσεων²⁶.

Επίδραση διεθνούς πολιτικής

Οι χώρες με σκοπό την προσέλκυση και την αναβάθμιση της ποιότητας των ΑΞΕ προχωρούν προς τη σύναψη διεθνών συμφωνιών, ισότιμων, περιφερειακών και πολυμερών. Αναλυτικότερα :

- *Ισότιμες συμφωνίες.*

Οι ισότιμες συμφωνίες πραγματοποιούνται συνήθως ανάμεσα σε ανεπτυγμένες χώρες ή μεταξύ αναπτυσσόμενες και μεταβατικές χώρες με σκοπό την προώθηση επενδύσεων (βελτίωση επενδυτικού περιβάλλοντος).

- Περιφερειακές συμφωνίες

Οι περιφερειακές συμφωνίες θεσπίζονται και λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο περιφερειακής ολοκλήρωσης(ΠΠΟ). Το ΠΠΟ διαμορφώνεται κύρια από το βάθος και τον σκοπό της ολοκλήρωσης, δηλαδή διακυμαίνεται από ένα καθεστώς ελεύθερου εμπορίου μέχρι και πλήρη οικονομική ολοκλήρωση²⁷. Ένα «επιφανειακό» ΠΠΟ, το οποίο συνε-

²⁶ United Nations (1998) World Investment Report 1998, Trends and Determinants

²⁷ Κυρκλής Δημήτριος, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2007

πάγεται μείωση των δασμών ανάμεσα στα κράτη μέλη και τήρηση εξωτερικών δασμών στα μη μέλη, μπορεί να έχει επίδραση στις ΑΞΕ μέσω του εμπορίου ή στρατηγικών αντιδράσεων προς τους ανταγωνιστές και την ανάπτυξη. Ένα «βαθύτερο πλαίσιο», το οποίο επίσης επιτρέπει κίνηση του κεφαλαίου (περιλαμβάνοντας και τις ΑΞΕ), αναμένεται να επηρεάσει τους προσδιοριστικούς παράγοντες επενδύσεων των πολυεθνικών. Γενικά, το ΠΠΟ συμβάλλει προς την ολοκλήρωση των περιοχών και επιδρά στους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ μέσω περισσότερων καναλιών. Επιπλέον, όσο το ρυθμιστικό πλαίσιο των ΑΞΕ εναρμονίζεται όλο και περισσότερο σε μια περιοχή, τόσο περισσότερο αυξάνεται η σημαντικότητα του στους οικονομικούς προσδιοριστικούς παράγοντες των πολυεθνικών στις αποφάσεις της ακριβής εγκατάστασή τους.

Η αξιοπιστία του ΠΠΟ αποτελεί το δεύτερο σημαντικό παράγοντα και επιβεβαιώνεται από τη λειτουργία των πρόσφατων ΠΠΟ, οι οποίοι έχουν σημαντική επίδραση στις ΑΞΕ λόγω του πιο αυστηρού χαρακτήρα τους σε σχέση με προηγούμενων. Τέλος, τρίτος παράγοντας που συμβάλλει στη διαμόρφωση των χωρών μελών και θεσμικών δεσμών μεταξύ αυτών όπως π.χ. το είδος και επίπεδο του εμπορίου και των εμποδίων των ΑΞΕ. Η επίδραση ενός ΠΠΟ στους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε χώρες που έχουν ήδη θεσπίσει σημαντικές οικονομικές συνδέσεις, θα εξαρτηθεί από την απόκλιση της εφαρμογής της με της υπάρχουσας εγχώριας πολιτικής.

Συνοπτικά : α) το ΠΠΟ θέτει μια διαφορετική προοπτική οικονομικών συναλλαγών, τη διευκόλυνση πρόσβασης στις περιφερειακές αγορές αντί παραδοσιακά των εθνικών, β) καθίσταται σημαντικής σημασίας για τις χώρες υποδοχής ΑΞΕ (σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες) η ικανότητα ευνοϊκής προσβασιμότητας στην αγορά της ευρύτερης περιφέρειας, η οποία συσχετίζεται με το βαθμό ολοκλήρωσης της στο περιφερειακό bloc όσον αφορά την πολιτική εναρμόνιση και τη φυσική πρόσβαση, γ) το επίπεδο ανάπτυξης μιας περιφέρειας (παρά μιας χώρας) χαρακτηρίζεται πλέον ως ένας καταλυτικός παράγοντας προσέλκυσης ΑΞΕ, ενώ η ανάπτυξη των εθνικών αγορών καθίσταται σημαντική για τις μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες, δ) το πλαίσιο των ΠΠΟ χαρακτηρίζεται από τη μορφή της «ανοιχτότητας» με συνέπεια οι εταιρίες να έχουν τη δυνατότητα εκμεταλλεύσεις μέσω της επιλεκτικής τους χωροθέτησης των πλεονεκτημάτων που τους παρουσιάζονται έναντι των ανταγωνιστών τους και συμμετοχής σε διασυνοριακές στρατηγικές συμμαχίες, ε) οι προσδιοριστικοί παράγοντες που συσχετίζονται με την παραγωγή των ΑΞΕ υπό το ΠΠΟ έχουν επίσης ένα σημαντικό ρόλο. Δηλαδή, το ΠΠΟ εξασφαλίζει την αύξηση του κεφαλαίου που προέρχεται από τις ΑΞΕ ή την εκμε-

τάλλευση των πόρων μέσω του πλεονεκτήματος της συγκεκριμένης χωροθετησης των σταθερών παραγόντων παραγωγής ή της πρόσβασης στην αγορά. Η εκμετάλλευση των πόρων αυτών συνεπάγεται δημιουργία κεφαλαίου και είναι προσβάσιμοι από υπερεθνικές ή υπό-εθνικές ομάδες εταιριών και ερευνητικά κέντρα μέσω δημιουργίας επίσημων ή ανεπίσημων δεσμών με αποτέλεσμα ν' αυξάνονται οι οικονομικές συσσώρευσης.

Επιπλέον, η αποδοτικότητα αποκτά μια νέα διάσταση στο περιφερειακό περιβάλλον. Η ύπαρξη μεγαλύτερης ποικιλίας συντελεστών παραγωγής σε μια ευρύτερη επιλογή τιμών συνεπάγεται και τη δυνατότητα των πολυεθνικών να ακολουθούν μια σειρά καλύτερων επιλογών μέσω όντως μέλος μιας περιφερειακής συμμαχίας και όχι μιας μόνο χώρας. Η περιφερειακή ολοκλήρωση επίσης επιτρέπει τις πολυεθνικές να εκμεταλλεύονται τα διάφορα πλεονέκτημα τα οποία σχετίζονται από ένα μεγαλύτερο αριθμό προσδιοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ χωρίς να πρέπει να θέτουν διλήμματα εμπορευματοποίησης ενός παράγοντα έναντι κάποιου άλλου, (π.χ. πρόσβαση σε πιο ευρύτερες αγορές γίνεται πλέον εφικτό χωρίς να πρέπει να «θυσιαστεί» η πρόσβαση σε πόρους συγκεκριμένης περιοχής οι οποίοι θα συνέβαλλαν σε αύξηση της αποδοτικότητας). Από την μια πλευρά, το γεγονός αυτό εντείνει την ελκυστικότητα των περιοχών, ενώ από την άλλη, καθώς τα εθνικά πλεονεκτήματα χωροθετησης έχουν μικρότερη πρωταρχική σημασία, εντείνεται ο ανταγωνισμός για ΑΞΕ μεταξύ των κρατών μελών ή των περιοχών τους.

Όσον αφορά την εμπορική συμμόρφωση (κανονικότητα) των περιοχών ή άλλες πολιτικές που επηρεάζουν τα χαρακτήρα των ΑΞΕ, δεν αποτελούν πλέον σημαντικοί παράγοντες προσδιορισμού των πλεονεκτημάτων των περιφερειών. Αντίθετα, τα ΠΠΟ έχουν την ικανότητα επιτάχυνσης της διαδικασίας του εμπορίου, φιλελευθεροποίησης των ΑΞΕ και επιβεβαίωσης για συνεχεία, διαφάνεια, σταθερότητα και προστασία των ξένων επενδυτών. Τέλος, ο παράγοντας των επιχειρηματικών υποδομών αποτελεί μια ακόμη σημαντική συνιστώσα αφού αυξάνει τη διεθνή παραγωγή μέσω προσφοράς μετά-επενδυτικών υπηρεσιών, κοινωνικών ανέσεων, και άλλων υπηρεσιών επιχειρηματικής διευκόλυνσης για ξένους επενδυτές, εθνικές κυβέρνησης ή υπό-εθνικές αρχές με συνέπεια να επηρεάζετε η χωρητικότητα συμπεριφορά των πολυεθνικών προς αυτήν την κατεύθυνση.

Συμπερασματικά, τα ΠΠΟ έχουν μειώσει την ικανότητα των κρατών μελών να προσελκύσουν ΑΞΕ μέσω διαπραγμάτευσης και μόνο με ξένους επενδυτές στη βάση των πλεονεκτημάτων των περιοχών. Το περιφερειακό περιβάλλον αποτελεί πλέον το σημαντικότερο προσδιοριστικό παράγοντα χωροθετησης των ΑΞΕ. Η πολιτική μέτρων επιχειρηματικής διευκόλυνσης, αν και δεν αποτελεί την πιο σημαντική κατηγορία προσδιορισμού των ΑΞΕ, λαμβάνει επίσης αυξανόμενη σημασία καθώς αποτελεί έναν επιπλέον παράγοντα προσέλκυσης ΑΞΕ υπαρκτό σε λίγες ακόμη περιοχές.

Συνεπώς, ο διαπεριφερειακός ανταγωνισμός προσέλκυσης ΑΞΕ μέσω επιχειρηματικής διευκόλυνσης εντείνει και σε υπό-εθνικό περιβάλλον, καθώς οι περιοχές μέσα στα κράτη μέλη ανταγωνίζονται περισσότερο πιεστικά απ' ότι οι χώρες μεταξύ τους. Η πρόσκληση για τα μέλη των ΠΠΟ ή υπό-εθνικών περιοχών είναι να «παντρέψουν» τα δικά τους ξεχωριστά χωροθετικά πλεονεκτήματα με τα πλεονεκτήματα που συνολικά η περιοχή προσφέρει για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον το οποίο συμπληρώνει τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και διεθνοποίησης των πολυεθνικών.

- Η ενδεχόμενη επίδραση ενός πιθανού πολύπλευρου πλαισίου επενδύσεων (ΠΠΕ)

Το ΠΠΕ συμβάλλει αρχικά στην αύξηση των ροών των ΑΞΕ καθώς μια πολύπλευρη συμφωνία όχι μόνο οδηγεί προς συγχώνευση των αλλαγών προς τη διαμόρφωση ενός πλαισίου ελεύθερης πολιτικής αλλά και προς ενσωμάτωση των «αποθητικών» πολιτικών, αφού οι χώρες αυτές δεσμεύονται προς μείωση ή περιορισμό των υπαρχουσών εμποδίων για ΑΞΕ και επέκταση επενδυτικής προστασίας με αποτέλεσμα την ευνοϊκή λειτουργία αγορών. Ακόμη και στην περίπτωση απουσίας περαιτέρω φιλελευθεροποίησης, το ΠΠΕ διευκολύνει τις επενδύσεις μέσω παροχής ισχυρότερων εγγυήσεων δηλαδή μέσω προστασίας των ΑΞΕ και σταθερότητας εγχωρίων καθεστώτων των ΑΞΕ.

Ωστόσο, το ΠΠΕ θα μπορούσε να επηρεάσει και αντίστροφα την ποσότητα και ποιότητα των ροών των ΑΞΕ μέσω μείωσης εξαιτίας της πιθανής χρονοβόρας διαδικασίας των διαπραγματεύσεων η οποία θα δημιουργούσε αβεβαιότητας όσον αφορά το επενδυτικό περιβάλλον και συνεπώς αποθάρρυνσης των ξένων επενδυτών. Τέλος η επίδραση του ΠΠΕ είναι πιθανό να είναι μικρού ή και μηδαμινού βαθμού στην ποσότητα και ποιότητα των ροών των ΑΞΕ, εξαιτίας της ήδη υπάρχουσας σημαντικά φιλελευθε-

ροποίησης αυτών σε πολλές χώρες (αναπτυσσόμενες και υπό μετάβαση) κατά τις δεκαετίες του '80 και '90 με αποτέλεσμα ένα «φούσκωμα» ροών.

Σε γενικό πλαίσιο, τα ΠΠΕ συνεισφέρουν στη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, η ακριβής επίδραση των ΠΠΕ στην ποσότητα, ποιότητα και στις μορφές ροών των ΑΞΕ είναι δύσκολο να προλεχθεί διότι (όπως και στην περίπτωση των αμοιβαίων επενδυτικών συμβάσεων) εξαρτάται από το συνολικό πλαίσιο παραγόντων και ιδιαίτερα οικονομικών.

Ο συμπληρωματικός χαρακτήρας των ΑΞΕ και του εμπορίου

Οι λειτουργίες των ΑΞΕ και του εμπορίου προς την εξυπηρέτηση ξένων αγορών δρουν συμπληρωματικά παρά εναλλακτικά, αφού οι ΑΞΕ μέσω της εγκατάστασης και διευκόλυνσης των οικονομικών συναλλαγών ανάμεσα σε διάφορες χώρες ενόητες εντείνουν την εμπορική δραστηριότητα (ενδιάμεσων Αγάθων και υπηρεσιών) και την παραγωγική ολοκλήρωση των εταιριών. Οι ενεό-επιχειρησιακές συναλλαγές γνωρίζουν σημαντική άνθηση και επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το 40% του συνολικού εμπορίου είναι ενεό-εταιρικού χαρακτήρα ως αποτέλεσμα του δεσμού των ξένων επενδύσεων των πολυεθνικών με σκοπό τη διερεύνηση των πλεονεκτημάτων της διεθνοποίησης.

Η συμπληρωματική φύση των ΑΞΕ και του εμπορίου παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονη στον τομέα των υπηρεσιών, καθώς οι ΑΞΕ καθίστανται αναγκαίες για την προώθηση πωλήσεων στα δίκτυα διακίνησης και στις μετά-πολιτικές υπηρεσίες, και στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, καθώς οι δραστηριότητες μιας πολυεθνικής λαμβάνει χώρα στην περιοχή υποδοχής μέσω του προμηθευτή υπηρεσιών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η σχέση εμπορίου/ ΑΞΕ διαφοροποιείται σημαντικά εξαιτίας της επιρροής της Ενιαίας Αγοράς. Αναλυτικότερα, η σχέση εμπορίου/ ΑΞΕ είναι περισσότερο προσανατολισμένη προς το εμπόριο τομέων έντασης τεχνολογίας και συνεπώς επιδέχεται αύξηση, παρά στο εμπόριο τομέων μικρής έντασης τεχνολογίας (την περίοδο 1984-92 η αναλογία εμπορίου/ ΑΞΕ μειώθηκε σημαντικά σε 6 μεταποιητικούς κλάδους). Επιπλέον, η σχέση των χωρών είναι σε μεγάλο βαθμό εξαρτώμενη αφού η αγορά των εμπορεύσιμων αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου έχει διαμορφωθεί ως ένα περιφερειακό ή παγκόσμιο χωρικό επίπεδο.

2. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙ ΤΩΝ ΑΞΕ

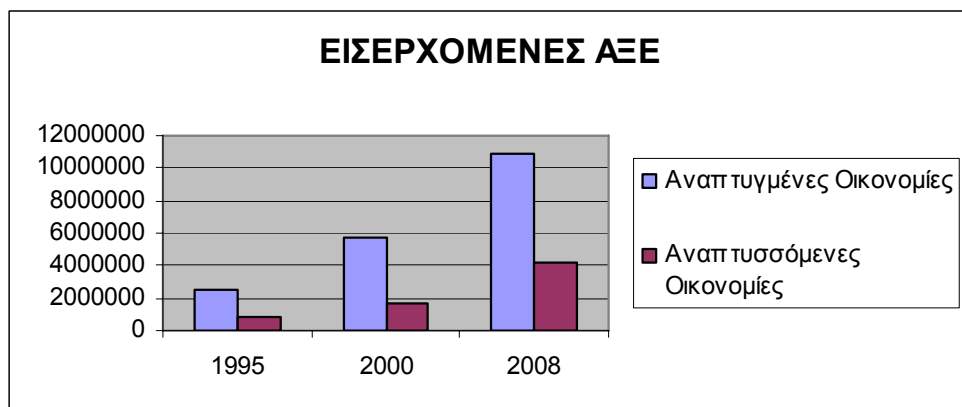
Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια αναφορά στη διαχρονική κατανομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων τόσο σε απόλυτα μεγέθη (δισ \$) όσο και ως ποσοστιαία διάρθρωση.

Από τους Πίνακες 1 & 3 και τ' αντίστοιχα διαγράμματα (1&3) παρατηρούμε πως, διαχρονικά, οι ΑΞΕ αυξάνονται σε απόλυτα μεγέθη. Συγκεκριμένα μεταξύ της περιόδου 1995-2008 οι συνολικά εισερχόμενες και εξερχόμενες ΑΞΕ έχουν σχεδόν πενταπλασιαστεί. Το μεγαλύτερο μέρος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (συνολικό απόθεμα) συγκεντρώνουν οι ανεπτυγμένες χώρες. Πράγματι, απ' τους πίνακες 2&4 και τα διαγράμματα 2&4 βλέπουμε πως τόσο στο επίπεδο των εισερχόμενων ΑΞΕ, όσο και στο αντίστοιχο των εξερχόμενων ΑΞΕ οι ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό των συνολικών παγκόσμιων ΑΞΕ. Συγκεκριμένα τα εν λόγω ποσοστά για τις εισερχόμενες ΑΞΕ ήταν 74.82% (25.18%), 76,58% (23,42%) και 72.03% (27.97%), για τα έτη 1995, 2000 και 2008, για τις ανεπτυγμένες (αναπτυσσόμενες) οικονομίες αντίστοιχα. Τα ποσοστά για τις εξερχόμενες ΑΞΕ ήταν 90.84% (9.16%), 89.14% (10.86%) και 85.02% (14.98%), για τα έτη 1995, 2000 και 2008, για τις ανεπτυγμένες(αναπτυσσόμενες) οικονομίες αντίστοιχα.

Στον Πίνακα 5 και διάγραμμα 5 παρατηρούμε τους λόγους των εισερχομένων προς εξερχομένων ΑΞΕ, οι οποίοι είναι για τις ανεπτυγμένες χώρες μικρότεροι του μηδενός, ενώ οι αντίστοιχοι λόγοι είναι μεγαλύτεροι του μηδενός για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Πάντως αξίζει να σημειωθεί ότι οι λόγοι βαίνουν διαχρονικά μειούμενοι για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ παραμένουν σταθεροί για τις ανεπτυγμένες χώρες, με σχετική εγγύτητα στη μονάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)			
	1995	2000	2008
Αναπτυγμένες Οικονομίες	2521480	5653182	10851276
Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	848381	1728455	4213666
Σύνολο	3369861	7381637	15064942
ΠΗΓΗ: UNCTAD			

Διάγραμμα 1

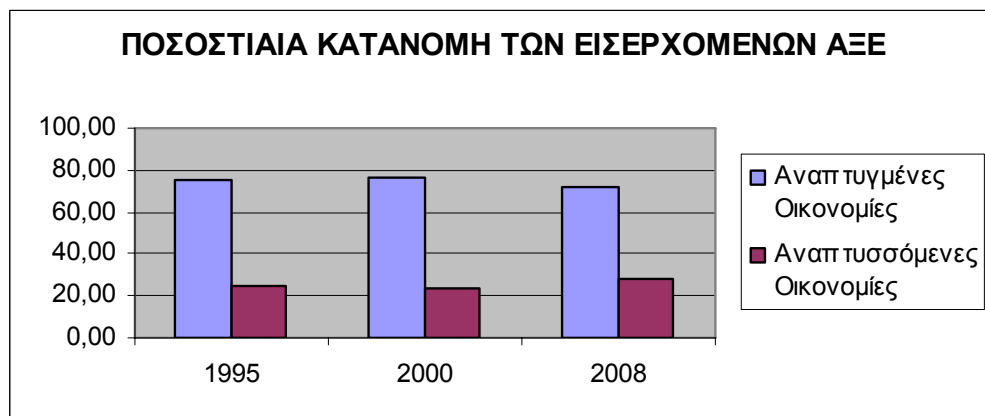

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Η ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
Αναπτυγμένες Οικονομίες	74,82	76,58	72,03
Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	25,18	23,42	27,97
Σύνολο	100,00	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD

Διάγραμμα 2

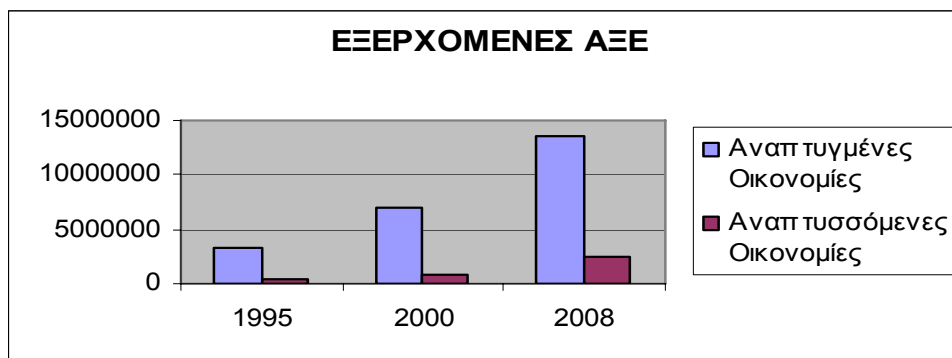

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
Αναπτυγμένες Οικονομίες	3272237	7083493	13585857
Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	329982	862628	2393251
Σύνολο	3602219	7946121	15979108

ΠΗΓΗ: UNCTAD

Διάγραμμα 3

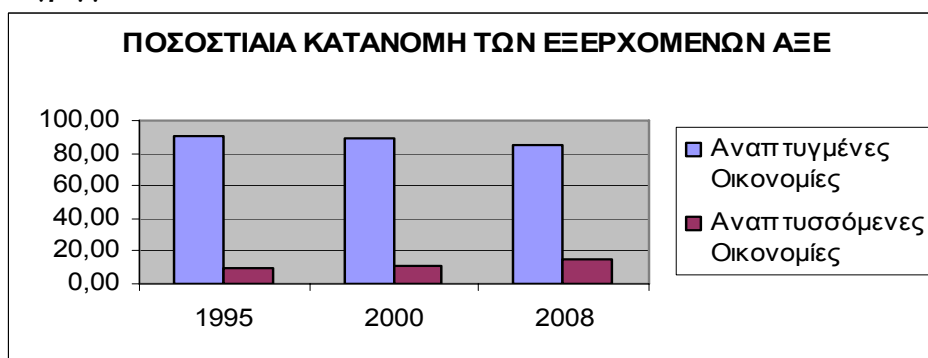

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Η ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
Αναπτυγμένες Οικονομίες	90,84	89,14	85,02
Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	9,16	10,86	14,98
Σύνολο	100,00	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD

Διάγραμμα 4

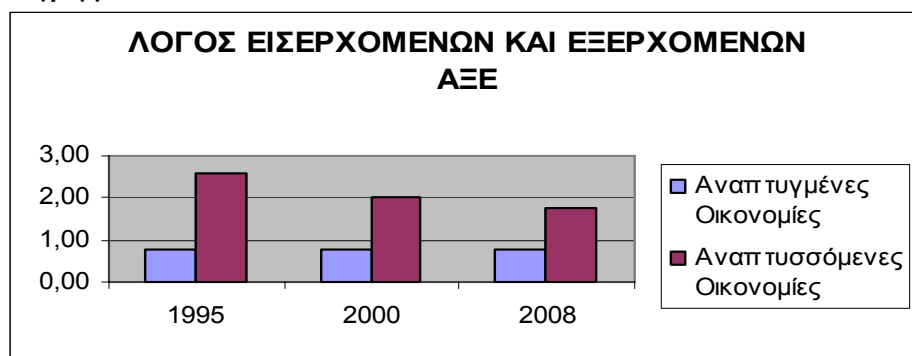

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
Αναπτυγμένες Οικονομίες	0,77	0,80	0,80
Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	2,57	2,00	1,76
ΣΥΝΟΛΟ	0,94	0,93	0,94

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD

Διάγραμμα 5

5

Στους Πίνακες 6-9 και τ' αντίστοιχα διαγράμματα (6-9) βλέπουμε την κατανομή των εισερχομένων και εξερχομένων ΑΞΕ ανά γεωγραφική ενότητα. Συγκεκριμένα παρατηρούμε πως, διαχρονικά, το μεγαλύτερο μέρος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (συνολικό απόθεμα) αφορά, κυρίως, την Αμερική και την Ευρώπη. Πράγματι, τόσο στο επίπεδο των εισερχόμενων ΑΞΕ, όσο και στο αντίστοιχο των εξερχόμενων ΑΞΕ η Ευρώπη και η Αμερική παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό των συνολικών παγκόσμιων ΑΞΕ. Επίσης, σε ότι αφορά τη δυναμική των εν λόγω ΑΞΕ παρατηρούμε πως το ποσοστό της Αμερικής βαίνει διαχρονικά μειούμενο σε αντίθεση με το αντίστοιχο της Ευρώπης που βαίνει διαχρονικά αυξανόμενο. Ενδεικτικά αναφέρω ότι το 1995 το ποσοστό των εισερχομένων ΑΞΕ ήταν για Αμερική (Ευρώπη) 44,08% (36,30%) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το 2008 ήταν 32,41% (47,99%). Την ίδια στιγμή η Ασία και η Αφρική δεν παρουσίαζαν διαφοροποίηση στα ποσοστά των εισερχομένων ΑΞΕ τα οποία ήταν περίπου 16% και 2,5% αντίστοιχα, στα πλαίσια της περιόδου 1995-2008.

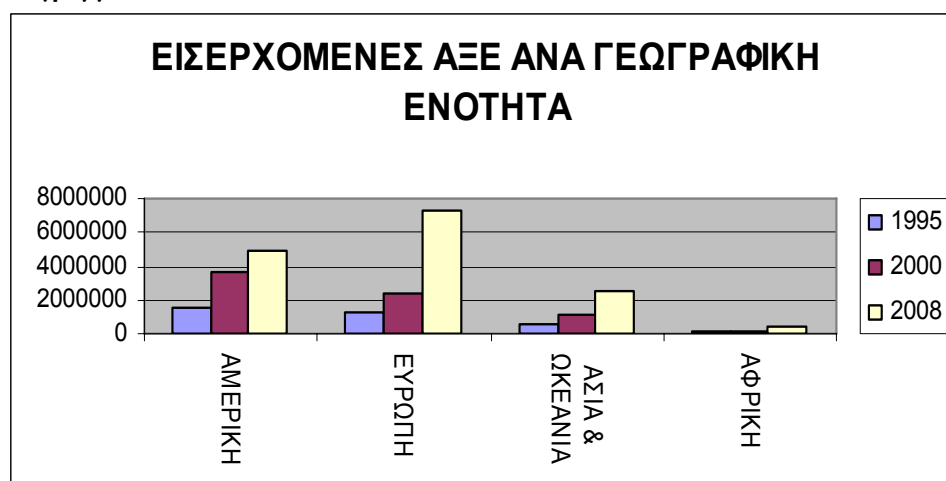
Επίσης και σε σχέση με τις εξερχόμενες ΑΞΕ τα αντίστοιχα ποσοστά για Αμερική (Ευρώπη) ήταν 51,97% (41,31%) για το 1995 ενώ για το 2008 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 32,59% (56,12%).

Σε ότι αφορά τους λόγους των εισερχομένων προς εξερχομένων ΑΞΕ ανά γεωγραφική ενότητα, στον Πίνακα 10 και διάγραμμα 10 παρατηρούμε τα εξής: α. για την Αμερική βαίνει διαχρονικά αυξανόμενος 0,79 (0,94) το 1995 (2008) αντίστοιχα, β. για την Ευρώπη παραμένει, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις, διαχρονικά σταθερός 0,82 (0,83) το 1995 (2008) αντίστοιχα, με εξαίρεση το 2000 που ο λόγος ήταν σχετικά μικρότερος (0,65), γ για την Ασία και Ωκεανία ο λόγος βαίνει διαχρονικά μειούμενος

2,72 (1,48) το 1995 (2008) αντίστοιχα και δ για την Αφρική ο λόγος βαίνει διαρκώς αυξανόμενος 2,84 (4,89) το 1995 (2008) αντίστοιχα.

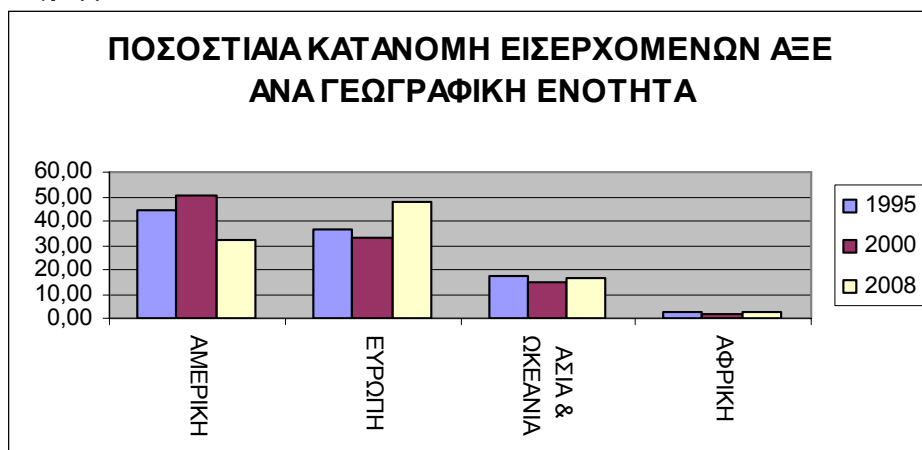
ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)			
	1995	2000	2008
ΑΜΕΡΙΚΗ	1485280	3714950	4882354
ΕΥΡΩΠΗ	1223347	2440337	7229348
ΑΣΙΑ & ΩΚΕΑΝΙΑ	571926	1072150	2540106
ΑΦΡΙΚΗ	89308	154200	413134
Σύνολο	3369861	7381637	15064942
ΠΗΓΗ: UNCTAD			

Διάγραμμα 6

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)			
	1995	2000	2008
ΑΜΕΡΙΚΗ	44,08	50,33	32,41
ΕΥΡΩΠΗ	36,30	33,06	47,99
ΑΣΙΑ & ΩΚΕΑΝΙΑ	16,97	14,52	16,86
ΑΦΡΙΚΗ	2,65	2,09	2,74
Σύνολο	100,00	100,00	100,00
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD			

Διάγραμμα 7

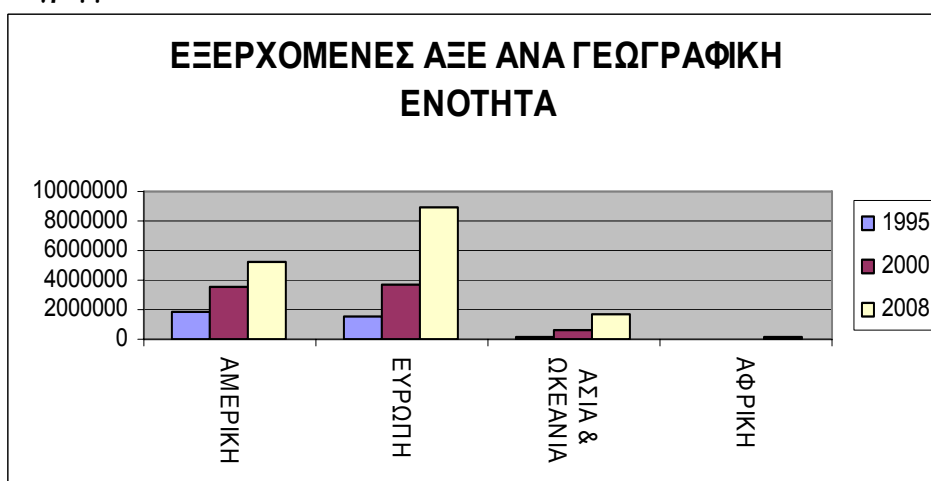

ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
ΑΜΕΡΙΚΗ	1872209	3528194	5206966
ΕΥΡΩΠΗ	1487920	3759729	8968213
ΑΣΙΑ & ΩΚΕΑΝΙΑ	210589	614051	1719462
ΑΦΡΙΚΗ	31501	44147	84467
Σύνολο	3602219	7946121	15979108

ΠΗΓΗ: UNCTAD

Διάγραμμα 8

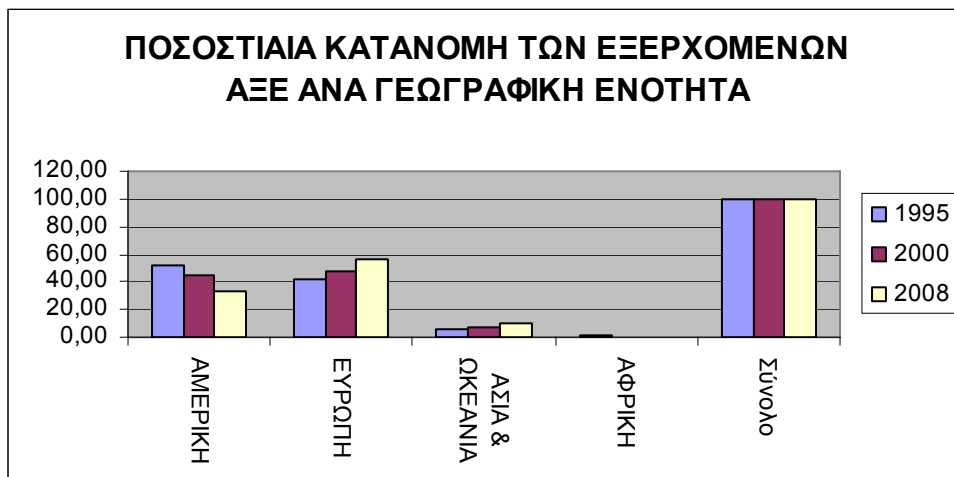

ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
--	------	------	------

ΑΜΕΡΙΚΗ	51,97	44,40	32,59
ΕΥΡΩΠΗ	41,31	47,32	56,12
ΑΣΙΑ & ΩΚΕΑΝΙΑ	5,85	7,73	10,76
ΑΦΡΙΚΗ	0,87	0,56	0,53
Σύνολο	100,00	100,00	100,00
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD			

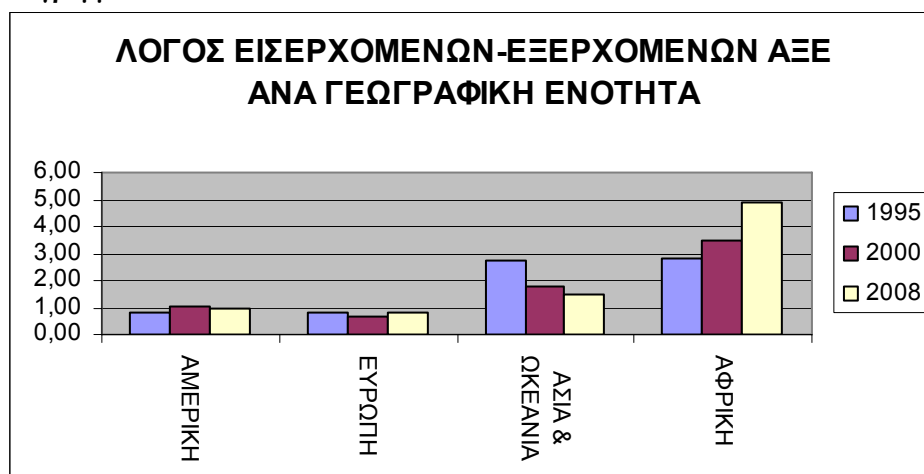
Διάγραμμα 9

ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
ΑΜΕΡΙΚΗ	0,79	1,05	0,94
ΕΥΡΩΠΗ	0,82	0,65	0,83
ΑΣΙΑ & ΩΚΕΑΝΙΑ	2,72	1,75	1,48
ΑΦΡΙΚΗ	2,84	3,49	4,89
Σύνολο	0,94	0,93	0,94
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD			

Διάγραμμα 10

Στους Πίνακες 11&13 και τ' αντίστοιχα διαγράμματα 11&13 παρουσιάζονται οι εισερχόμενες και εξερχόμενες ΑΞΕ (σε απόλυτα ποσά δις\$) ανά χώρα οικονομικής σπουδαιότητας. Συγκεκριμένα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις ισχυρές χώρες οι οποίες αποτελούν και τα κέντρα της παγκόσμιας οικονομίας, κατ' επέκταση και της παγκοσμιοποίησης (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Ιαπωνία και Κίνα). Βλέπουμε πως οι συνολικές ΑΞΕ, είτε εισερχόμενες είτε εξερχόμενες, και των έξι χωρών έχουν σχεδόν πενταπλασιαστεί στα πλαίσια τις περιόδου 1995-2008.

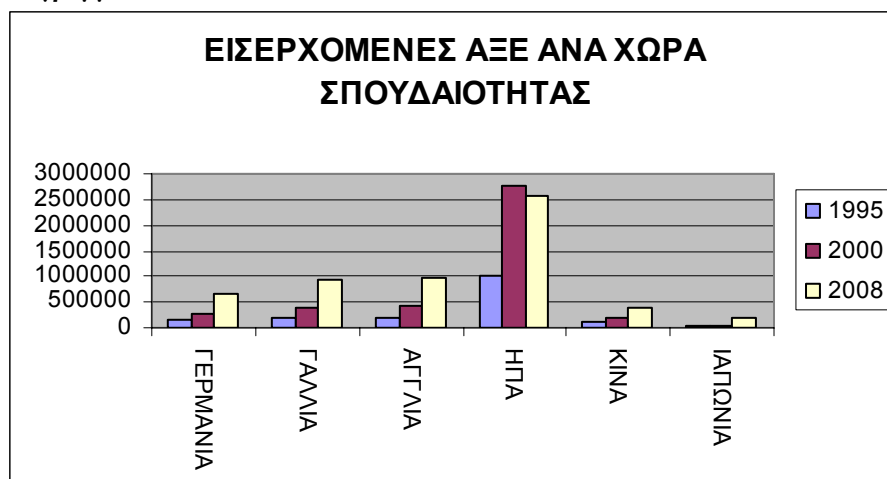
Σ' ότι αφορά την ποσοστιαία διάθρωση των εισερχόμενων ΑΞΕ από τους Πίνακες 12 & 14 και τα διαγράμματα 12& 14 βλέπουμε πως οι ισχυρές οικονομίες τις Ευρώπης παρουσιάζουν μια σχετική αύξηση ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ΗΠΑ μειώνεται σημαντικά αν και εξακολουθεί να παραμένει η χώρα που συγκεντρώνει τις περισσότερες ΑΞΕ. Σε σχέση με την Κίνα και Ιαπωνία η ποσοστιαία συμμετοχή στις εισερχόμενες ΑΞΕ είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Επίσης, η ίδια εικόνα παραμένει και στο επίπεδο των εξερχομένων ΑΞΕ με την έννοια ότι η επενδυτική δραστηριότητα στο εξωτερικό βαίνει διαχρονικά μειούμενη για την ΗΠΑ, ενώ για τις ευρωπαϊκές χώρες το αντίστοιχο ποσοστό αυξάνεται σημαντικά στα πλαίσια τις περιόδου 1995-2008. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι εξερχόμενες άμεσες ξένες επενδύσεις από τις ΗΠΑ μειώθηκαν σημαντικά, από 56.88% το 1995 σε 38.38% το 2008. σε ότι αφορά την Κίνα και την Ιαπωνία και στην περίπτωση των εξερχόμενων ΑΞΕ τα ποσοστά τους είναι ιδιαίτερα μικρά και απέχουν ως τάξη μεγέθους από τα αντίστοιχα των ευρωπαϊκών χωρών και των ΗΠΑ.

Σε ότι αφορά τους λόγους των εισερχομένων προς εξερχομένων ΑΞΕ ανά χώρα σπουδαιότητας παρατηρούμαι πως οι λόγοι είναι μικρότεροι της μονάδας για όλες τις χώρες εκτός από την Κίνα. Αυτό σημαίνει πως μόνο για την Κίνα οι εισερχόμενες επενδύσεις ήταν μεγαλύτερες από τις εξερχόμενες, αναμενόμενο άλλωστε καθώς η Κίνα συγκεντρώνει το μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον όλων των ανεπτυγμένων χωρών και ιδιαίτερα των δυτικών χωρών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)			
	1995	2000	2008
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	165914	271613	666037
ΓΑΛΛΙΑ	191434	390953	920842
ΑΓΓΛΙΑ	199772	438631	980920
ΗΠΑ	1005726	2783235	2552572
ΚΙΝΑ	101098	193348	378083
ΙΑΠΩΝΙΑ	33531	50322	203372
Σύνολο	1697475	4128102	5701826
ΠΗΓΗ: UNCTAD			

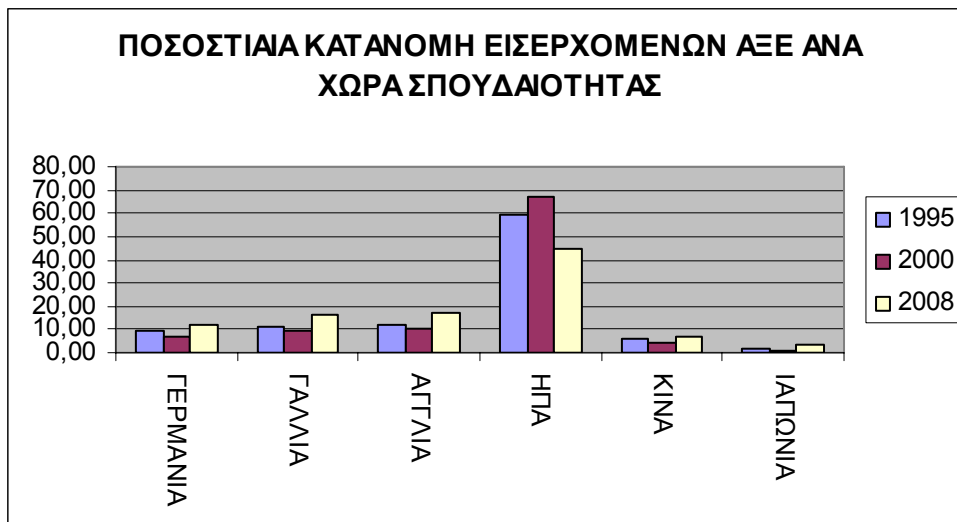
Διάγραμμα 11

ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)			
	1995	2000	2008
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	9,77	6,58	11,68

ΓΑΛΛΙΑ	11,28	9,47	16,15
ΑΓΓΛΙΑ	11,77	10,63	17,20
ΗΠΑ	59,25	67,42	44,77
ΚΙΝΑ	5,96	4,68	6,63
ΙΑΠΩΝΙΑ	1,98	1,22	3,57
Σύνολο	100,00	100,00	100,00
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD			

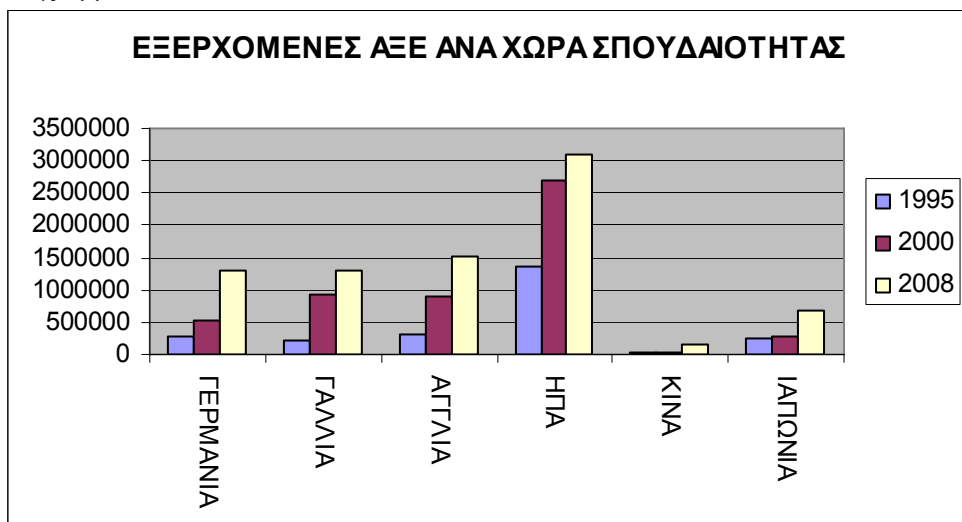
Διάγραμμα 12

ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΚ \$ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	268419	541866	1315775
ΓΑΛΛΙΑ	204431	925925	1308157
ΑΓΓΛΙΑ	304865	897845	1531128
ΗΠΑ	1363792	2694014	3103704
ΚΙΝΑ	17768	27768	147949
ΙΑΠΩΝΙΑ	238452	278442	680331
Σύνολο	2397727	5365860	8087044
ΠΗΓΗ: UNCTAD			

Διάγραμμα 13

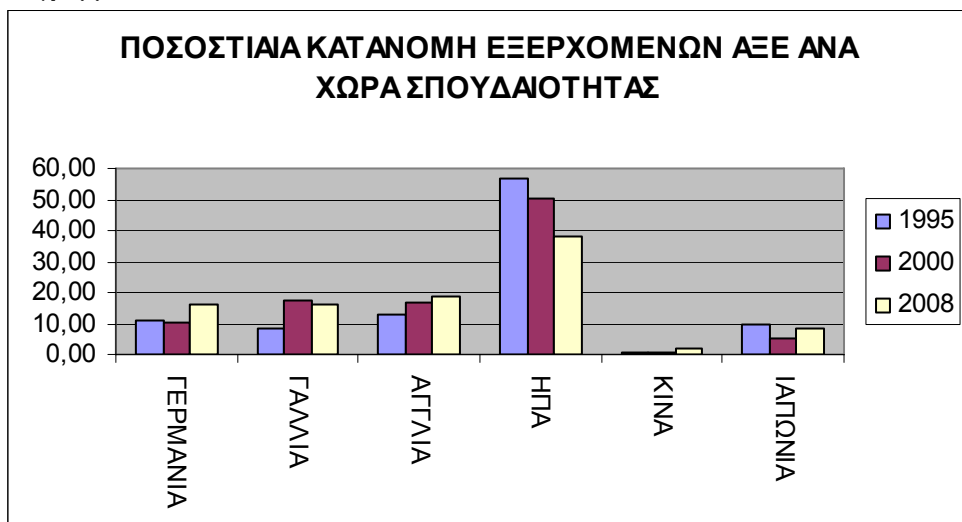

ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	11,19	10,10	16,27
ΓΑΛΛΙΑ	8,53	17,26	16,18
ΑΓΓΛΙΑ	12,71	16,73	18,93
ΗΠΑ	56,88	50,21	38,38
ΚΙΝΑ	0,74	0,52	1,83
ΙΑΠΩΝΙΑ	9,94	5,19	8,41
Σύνολο	100,00	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD

Διάγραμμα 14

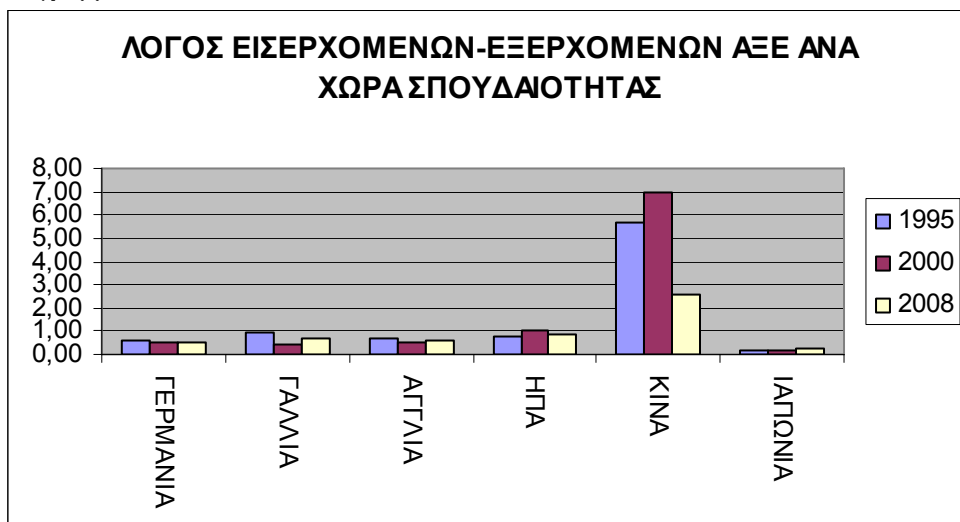

ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ-ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ)

	1995	2000	2008
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0,62	0,50	0,51
ΓΑΛΛΙΑ	0,94	0,42	0,70
ΑΓΓΛΙΑ	0,66	0,49	0,64
ΗΠΑ	0,74	1,03	0,82
ΚΙΝΑ	5,69	6,96	2,56
ΙΑΠΩΝΙΑ	0,14	0,18	0,30
ΣΥΝΟΛΟ	0,71	0,77	0,71

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD

Διάγραμμα 15

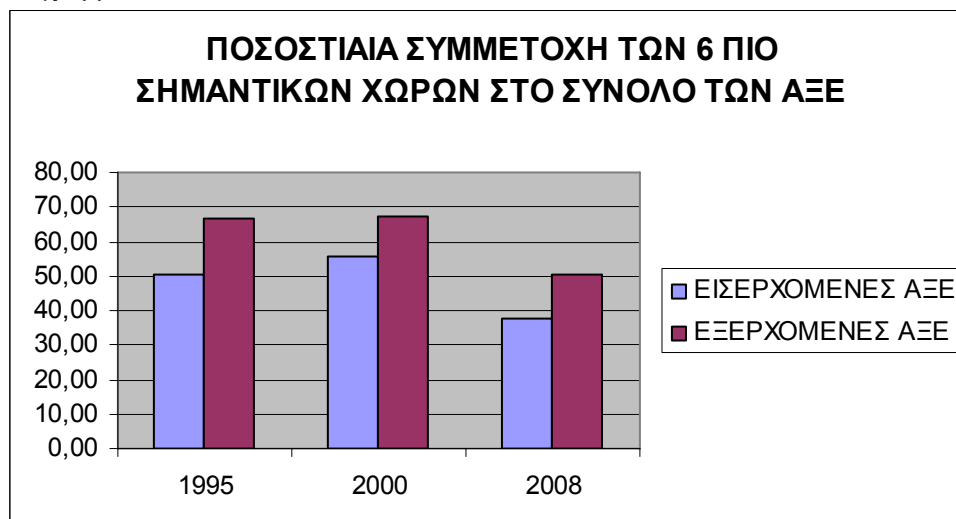

Στο Πίνακα 16 και διαγράμματα 16 παρουσιάζεται η ποσοστιαία συμμετοχή των έξι χωρών στο σύνολο των εισερχομένων και εξερχομένων ΑΞΕ σε παγκόσμια κλίμακα.

Παρατηρούμε πως παρά την διαχρονική μείωση εξακολουθούν να διατηρούν μεγάλα ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο των παγκόσμιων ΑΞΕ. Συγκεκριμένα, το 2008 τα αντίστοιχα ποσοστά για τις εισερχόμενες (εξερχόμενες) ΑΞΕ ήταν 37,85% (50,61%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΑΓΓΛΙΑΣ, ΓΑΛΛΙΑΣ, ΗΠΑ, ΙΑΠΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΙΝΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΑΞΕ			
	1995	2000	2008
ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΞΕ	50,37	55,92	37,85
ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΞΕ	66,56	67,53	50,61
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ UNCTAD			

Διάγραμμα 16

Από τη μέχρι τώρα ανάλυση προέκυψε ότι οι ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη δραστηριότητα στις ΑΞΕ είτε εισερχόμενες, είτε εξερχόμενες. Βέβαια, η λειτουργία που επιτελούν οι εισερχόμενες και εξερχόμενες ΑΞΕ προς και από τις ανεπτυγμένες χώρες είναι διαφορετική στα πλαίσια του παγκόσμιου καταμερισμού εργασίας. Συγκεκριμένα οι εισερχόμενες ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες σχετίζονται μάλλον με την ανάγκη ανάπτυξης νέων προϊόντων και παραγωγικών διαδικασιών, καθώς οι εν λόγω χώρες διαθέτουν ολοκληρωμένα περιβάλλοντα γνώσης και ικανό ανθρώπινο κεφάλαιο για την ανάπτυξη καινοτομικών δραστηριοτήτων.

Σε σχέση με τις εξερχόμενες ΑΞΕ από τις ανεπτυγμένες χώρες αυτές σχετίζονται με την ανάγκη αξιοποίησης πλεονεκτημάτων που έχουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, όπως πρώτες ύλες και χαμηλότερο εργατικό κόστος. Με αυτήν την έννοια μέρος της συνολικής παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. συναρμολόγηση) γίνεται στις συγκεκριμένες χώρες, στα πλαίσια μιας κάθετου τύπου ολοκλήρωσης της συνολικής παραγωγικής διαδικασίας σε παγκόσμια κλίμακα. Βέβαια, υπάρχουν και περιπτώσεις όπως η Κίνα η οποία συνδυάζει χαμηλό εργατικό κόστος και ικανό ανθρώπινο κεφάλαιο και επομένως υπάρχει ισχυρό κίνητρο και για οριζόντιου τύπου ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας, που έχει, μεταξύ άλλων, και ως στόχο την αξιοποίηση της μεγάλης αγοράς της.

Αξίζει να αναφερθεί πως και περιπτώσεις χωρών που ανήκουν στην ΕΕ, όπως οι χώρες του Visegrad, συνδυάζουν παρόμοια πλεονεκτήματα (συνδυασμός σχετικά φθηνότερης εργασίας και ικανού ανθρώπινου κεφαλαίου) με αποτέλεσμα να παρατηρούνται τόσο

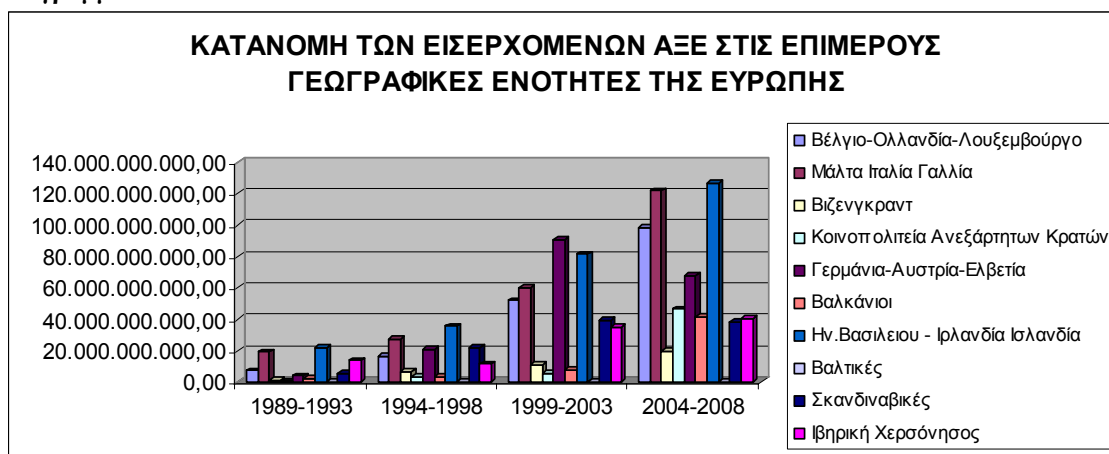
κάθετου όσο και οριζόντιου τύπου ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας. Επίσης, υπάρχει και το πλεονέκτημα της εγγύτητας στις μεγάλες αγορές της Ευρώπης και γι' αυτό το λόγο όπως, θα δούμε στη συνέχεια, παρουσιάζουν εντονότερη επενδυτική δραστηριότητα εν συγκρίσει με άλλες λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, όπως οι αντίστοιχες της Βαλκανικής, οι οποίες δεν έχουν εγγύτητα στις μεγάλες αγορές της Ευρώπης και ιδιαίτερα η Ελλάδα.

2.1 ΟΙ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στα διαγράμματα 17 και 18 απεικονίζονται οι ροές των ΑΞΕ στην Ευρώπη η οποία συμπεριλαμβάνει τις εξής γεωγραφικές ενότητες : Βέλγιο- Ολλανδία- Λουξεμβούργο, Μάλτα-Ιταλία-Γαλλία, Βιζενγκραντ, Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, Σκανδιναβικές, Βαλτικές, Ιβηρική χερσόνησος, Βαλκάνιοι.

Πιο συγκεκριμένα στο διάγραμμα 17 παρατηρούμαι ότι στο Βέλγιο- Ολλανδία- Λουξεμβούργο, Μάλτα- Ιταλία- Γαλλία, κοινοπραξία ανεξάρτητων κρατών, Βιζενγκραντ και Βαλκάνιοι υπάρχει μια σταθερή αύξηση των ροών των ΑΞΕ από το 1989 μέχρι και το 2008. Στις υπόλοιπες ενότητες παρατηρούμε διάφορες αυξομειώσεις στον ροών.

Διάγραμμα 17

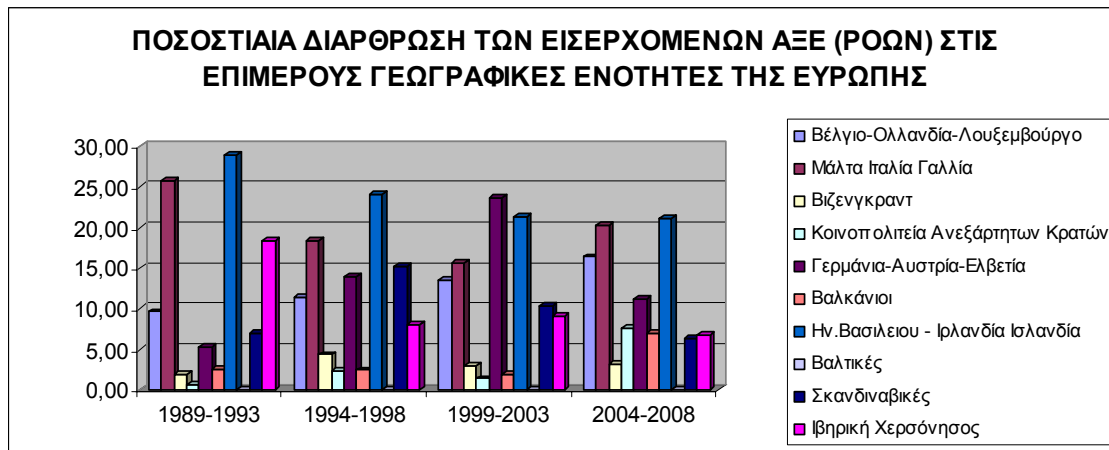

Πηγή: επεξεργασίας στοιχείων UNCTAD

Στο διάγραμμα 18 έχουμε διαγραμματική απεικονίσει σε ποσοστά για τις γεωγραφικές ενότητες της Ευρώπης. Παρατηρώντας το διάγραμμα βλέπουμε ότι έχουμε συνεχείς αυξομειώσεις στις περισσότερες ενότητες των χωρών που έχουμε ως δείγμα. Μεγαλύτερα ποσοστά των ροών παρατηρούνται από το Ην. Βασίλειο- Ιρλανδία- Ισ-

λανδία, αν και με την πάροδο του χρόνου υπάρχουν μειώσεις. Την περίοδο 1999 -2003 μεγαλύτερα ποσοστά παρατηρούνται από την Γερμανία- Αυστρία- Ελβετία.

Διάγραμμα 18

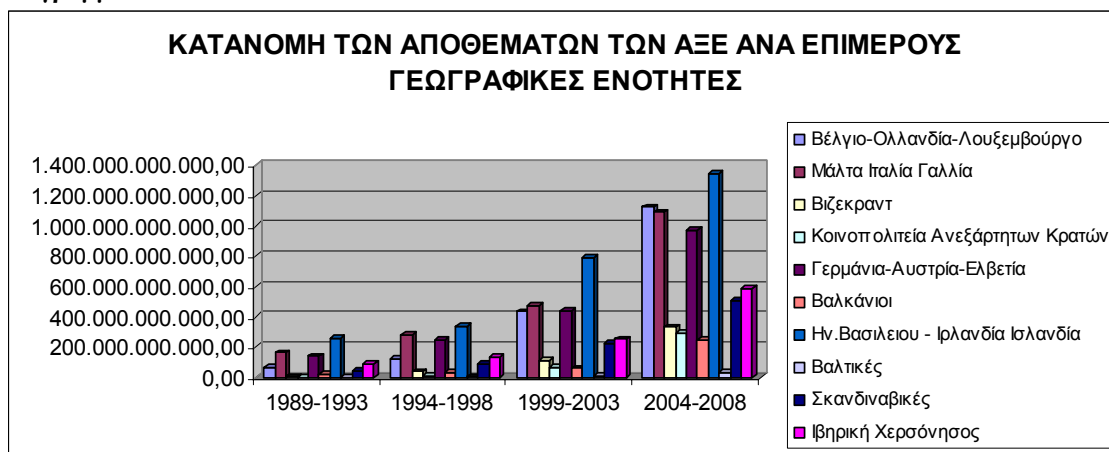
Πηγή: επεξεργασίας στοιχείων UNCTAD

2.2 ΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στα διαγράμματα 19 και 20 απεικονίζονται τα αποθέματα των ΑΞΕ στην Ευρώπη η οποία συμπεριλαμβάνει τις εξής γεωγραφικές ενότητες : Βέλγιο- Ολλανδία- Λουξεμβούργο, Μάλτα-Ιταλία-Γαλλία, Βιζενγκραντ, Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, Σκανδιναβικές, Βαλτικές, Ιβηρική χερσόνησος, Βαλκάνιοι.

Πιο αναλυτικά το διάγραμμα 19 είναι σαφές ότι σ'όλες τις γεωγραφικές ενότητες της Ευρώπης παρατηρείται αύξηση των αποθεμάτων. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται στην Μάλτα-Ιταλία-Γαλλία, στο Βέλγιο- Ολλανδία-Λουξεμβούργο, στην γερμανία- Αυστρία- Ελβετία, στο Ην. Βασίλειο – Ιρλανδία – Ισλανδία.

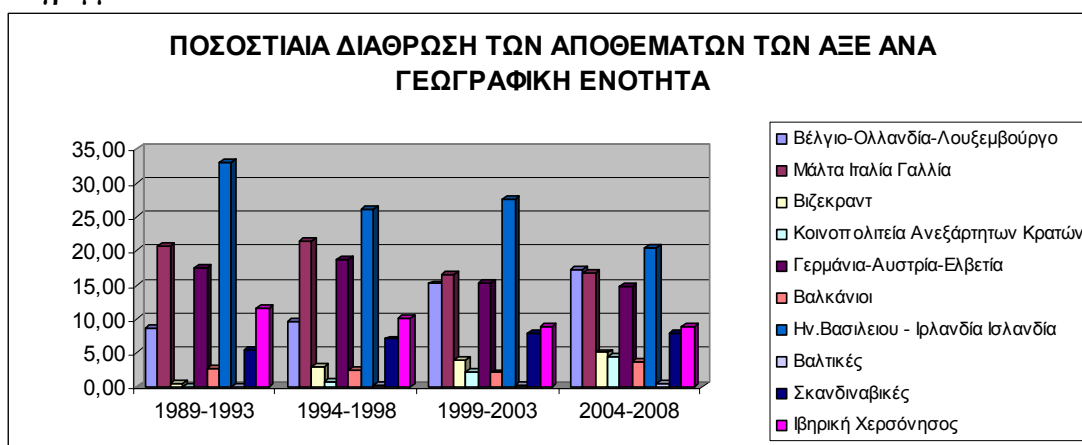
Διάγραμμα 19

Πηγή: επεξεργασίας στοιχείων UNCTAD

Στο διάγραμμα 20 παρατηρούνται διάφορες αυξομειώσεις των αποθεμάτων. Μικρή αύξηση των αποθεμάτων παρατηρείται στο Βιζεκραντ με ποσοστό 5,08%, κοινοπολιτεία ανεξάρτητων κρατών με ποσοστό 4,48%, Βέλγιο-Ολλανδία-Λουξεμβούργο με ποσοστό 17,23% και στους Βαλκάνιους με ποσοστό 3,77%. Στις υπόλοιπες γεωγραφικές ενότητες παρατηρούνται άνισες διακυμάνσεις.

Διάγραμμα 20

Πηγή: επεξεργασίας στοιχείων UNCTAD

3.0 ΜΟΝΤΕΛΑ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Το οικονομετρικό υπόδειγμα είναι σε λογαριθμική μορφή με αυτή την έννοια οι τιμές των συντελεστών εκφράζουν την ελαστικότητα των ξένων επενδύσεων ως προς: 1. το κατά κεφαλήν εισόδημα των χωρών 2. την απόσταση τις κάθε χώρας από την Γερμανία η οποία αποτελεί το ισχυρό κέντρο της ευρωπαϊκής οικονομίας 3. το ανθρώπινο κεφάλαιο (η συγκεκριμένη μεταβλητή αφορά το σύνολο των εγγραφών του μαθητικού πληθυσμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν είναι αντιπροσωπευτική για το ανθρώπινο κεφάλαιο γιατί δεν είχα λεπτομερή στοιχεία για το ποσοστό εγγραφών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) 4. τις αερομεταφορές εμπορευματοκιβωτίων 5. τη χρήση του διαδικτύου ανά 100 άτομα.

3.1 ΕΤΟΣ 1995

Πίνακας 1 1995

Dependent Variable: LNFDI 1995

Method: Least Squares

Date: 01/04/11 Time: 13:25

Sample: 1 51

Included observations: 44

White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	13.89259	6.375742	2.178976	0.0371
LNGDPPC	0.163935	0.086385	1.897724	0.0671
LNDISTANCE	-0.680553	0.591336	-1.150872	0.2586
LNHUMANCAPITA				
L	-2.848481	1.218749	-2.337218	0.0261
LNTRANSPORT	1.015034	0.176357	5.755564	0.0000
LNINTERNET	0.253218	0.208956	1.211827	0.2347
R-squared	0.704039	Mean dependent var	8.427473	
Adjusted R-squared	0.656304	S.D. dependent var	2.500979	
S.E. of regression	1.466214	F-statistic	14.74874	
Sum squared resid	66.64328	Prob(F-statistic)	0.000000	
Durbin-Watson stat	2.446781			

Ενδεικτικά στην περίπτωση το 1995 η τιμή του συντελεστή LNGDPPC 0,16 σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1 % το gdppc μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις αυξάνονται κατά 0,16%. Η τιμή του συντελεστή LNDISTANCE -0.68 και αυτό σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1% το distance μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις μειώνονται κατά

0,68%. Τα πρόσημα μπροστά από τους συντελεστές μας δείχνουν το είδος τις μαθηματικής σχέσεις της κάθε ανεξάρτητης ερμηνευτικής μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή που είναι οι ξένες επενδύσεις επομένως όταν το πρόσημο είναι θετικό η σχέση είναι θετική όταν το πρόσημο είναι αρνητικό η σχέση είναι αντίστροφη. Η τελευταία στήλη στα δεξιά μας (το probability) δίνει τη στατιστική σημαντικότητα των συντελεστών. Εμείς θεωρούμε στατιστικά σημαντικούς τους συντελεστές για τιμές $\alpha = 1\%$, 5% και 10% . Έτσι από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμαι ότι στατιστικά σημαντικοί είναι οι συντελεστές το *gdppc* με $6,71\%$, το *human capital* με $2,61\%$, το *transport* με 0% . Οι συντελεστές *internet* και *distance* με $25,86\%$ και $23,47\%$ είναι μη στατιστικά σημαντικοί.

R-squared και Adjusted R-squared είναι συντελεστές προσδιορισμού η οποίοι μας δείχνουν το πόσο καλή είναι η προσαρμογή του υποδείγματος στα δεδομένα του δείγματος. Οπότε από τον πίνακα 1 βλέπουμε ότι το R-squared είναι $0,70$ επομένως το 70% της συνολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής ψ όπου στην δική μας περίπτωση είναι οι ξένες επενδύσεις, οφείλεται στην παλινδρόμηση και το 30% της συνολικής μεταβλητότητας της ψ οφείλεται στους τυχαίους παράγοντες. Durbin Watson αφορά την αυτοσυσχετιση των καταλοίπων. Οι τιμές η οποίες είναι κοντά στο 2 σημαίνει ότι δεν υπάρχει αυτοσυσχετιση των καταλοίπων εδώ η τιμή είναι κοντά στο δυο άρα τα κατάλοιπα δεν αυτοσχεδιάζονται και επομένως δεν επηρεάζονται οι διακυμάνσεις και τα τυπικά σφάλματα των συντελεστών.

3.2 ΕΤΟΣ 2000

Πίνακας 2 2000

Dependent Variable: LNFDI 2000

Method: Least Squares

Date: 01/04/11 Time: 12:58

Sample: 1 51

Included observations: 46

White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3.573971	4.319842	0.827338	0.4135
LNGDPPC	0.159384	0.076113	2.094057	0.0434
LNDISTANCE	-0.494582	0.276667	-1.787648	0.0823
LNHUMAN_CAPIT				
AL	-0.591168	0.659526	-0.896352	0.3760
LNTRANSPORT	0.968983	0.120748	8.024844	0.0000
LNINTERNET	-0.024940	0.182411	-0.136726	0.8920

R-squared	0.813249	Mean dependent var	9.250025
Adjusted R-squared	0.787312	S.D. dependent var	2.046450
S.E. of regression	0.943785	F-statistic	31.35405
Sum squared resid	32.06627	Prob(F-statistic)	0.000000
Durbin-Watson stat	2.158092		

Στο πίνακα 2 η τιμή του συντελεστή LNGDPPC 0,15 σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1 % το gdrpc μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις αυξάνονται κατά 0,15%. Η τιμή του συντελεστή LNDISTANCE -0.49 και αυτό σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1% το distance μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις μειώνονται κατά 0,49%.

Στατιστικά σημαντικοί, από τον παραπάνω πίνακα, είναι οι συντελεστές το gdrpc με 4,34%, το transport με 0%, το distance με 8,23%. Οι συντελεστές internet και human capital με 89,20% και 37,60% είναι μη στατιστικά σημαντικοί.

R-squared είναι 0,81 οπότε το 80% της συνολικής μεταβλητότητας εξαρτημένης μεταβλητής ψ οφείλεται στην παλινδρόμηση ενώ το υπόλοιπο στους τυχαίους παράγοντες. Η τιμή Durbin Watson είναι 2,15 οπότε δεν υπάρχει αυτοσυσχετιση των καταλοίπων.

3.2 ΕΤΟΣ 2008

Πίνακας 3 2008

Dependent Variable: LNFDI 2008
Method: Least Squares
Date: 01/04/11 Time: 13:29
Sample (adjusted): 1 51
Included observations: 48 after adjustments
White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	11.44970	4.745395	2.412802	0.0208
LNGDPPC	0.129832	0.073357	1.769878	0.0848
-	-	-	-	-
LNDISTANCE	0.682680	0.200483	-3.405172	0.0016
LNHUMANCAPITA	-	-	-	-
L	1.080236	0.930605	-1.160789	0.2530
LNTRANSPORT	0.724781	0.089029	8.140918	0.0000
-	-	-	-	-
LNINTERNET	0.004954	0.304656	-0.016262	0.9871
R-squared	0.800795	Mean dependent var	10.89207	
Adjusted R-squared	0.774584	S.D. dependent var	1.690283	
S.E. of regression	0.802512	F-statistic	30.55169	

Sum squared resid	24.47300	Prob(F-statistic)	0.000000
Durbin-Watson stat	2.331883		

Στο πίνακα 3 η τιμή του συντελεστή LNGDPPC 0,12 σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1 % το gdrpc μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις αυξάνονται κατά 0,12%. Η τιμή του συντελεστή LNDISTANCE -0.68 και αυτό σημαίνει ότι εάν αυξάνεται κατά 1% το distance μιας χώρας οι ξένες επενδύσεις μειώνονται κατά 0,68%.

Στατιστικά σημαντικοί, από τον παραπάνω πίνακα, είναι οι συντελεστές το gdrpc με 8,48%, το transport με 0%, το distance με 0,16%. Οι συντελεστές internet και human capital με 98, 71% και 25, 30% αντίστοιχα είναι μη στατιστικά σημαντικοί.

R-squared είναι 0,80 οπότε το 80% της συνολικής μεταβλητότητας εξαρτημένης μεταβλητής ψ οφείλεται στην παλινδρόμηση ενώ το υπόλοιπο στους τυχαίους παράγοντες. Η τιμή Durbin Watson είναι 2,33 οπότε δεν υπάρχει αυτοσυσχετιση των καταλοίπων.

3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ

Συνολικά και για τις τρεις χρονιές 1995,2000,2008 παρατηρούμαι ότι οι μεταβλητές του κατά κεφαλήν εισοδήματος, της απόστασης και των μεταφορών ερμηνεύουν σε μεγάλο βαθμό τη διάρθρωση των ξένων επενδύσεων ανά χώρα. Δηλαδή οι συντελεστές των συγκεκριμένων μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντικοί και τις τρεις χρονιές με μικρή εξαίρεση τον συντελεστή της απόστασης ο οποίος δεν είναι στατιστικά σημαντικός μόνον το 1995, όμως γίνεται στατιστικά σημαντικό για τις δυο άλλες χρονιές. Με οικονομικούς όρους αυτό σημαίνει ότι επιβεβαιώνεται η θεωρητική προσέγγιση των μοντέλων τις νέας οικονομικής γεωγραφίας καθώς φαίνεται, σε ότι αφορά των ευρωπαϊκό χώρο, ότι όσο μεγαλύτερο είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα άρα και το επίπεδο ανάπτυξης τόσο μεγαλύτερος είναι και ο όγκος των ξένων επενδύσεων.

Η απόσταση έχει σχέση αντίστροφη με τις ξένες επενδύσεις, που στην ευρωπαϊκή περίπτωση δείχνει ότι όσο μεγαλώνει η απόσταση μιας χώρας από τη Γερμανία (η οποία διαθέτει μεγάλη αγορά και ισχυρό δυναμικό) τόσο λιγότερες είναι οι ξένες επενδύσεις σε αυτήν τη χώρα. Έτσι εξηγείται και ο μεγάλος όγκος ξένων επενδύσεων στις χώρες του Βιζεγκραντ και λιγότερο στις χώρες τις ευρωπαϊκής περιφέρειας (Βαλκάνια, Ευρασια πλην Ρωσίας, Αζερμπαϊτζάν, Ουκρανία και χώρες νοτιοανατολικής και νοτιοδυτικής Μεσογείου) . Επίσης και οι υποδομές αερομεταφορών που πιθανόν συνδέονται με ένα σύστημα logistics (δηλαδή με ένα σύστημα αποθήκευσης και διανομής

των προϊόντων) φαίνεται να επηρεάζει την συμπεριφορά των ξένων επενδύσεων. Το ανθρώπινο κεφάλαιο εάν και είναι σημαντικό, στην περίπτωση μας ο συντελεστής δεν έχει το αναμενόμενο πρόσημο και ούτε είναι στατιστικά σημαντικός και στις τρεις χρονιές. Αυτό πιθανώς οφείλεται στην ποιότητα των στοιχείων και στην έλλειψη δεδομένων που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Συνολικά φαίνεται να υπάρχει αξιοποίηση των χωρών εκείνων που έχουν εγγύτητα στα ισχυρά κέντρα της Ευρώπης (π.χ. χώρες του Βίξεγκραντ), καθώς αυτές συνδυάζουν ταυτόχρονα χαμηλότερο κόστος εργασίας, ικανό ανθρώπινο κεφάλαιο και εγγύτητα στις ισχυρές ευρωπαϊκές αγορές. Το γεγονός αυτό ευνοεί τόσο τις κάθετου τύπου όσο και τις οριζόντιου τύπου παραγωγικές διαδικασίες των πολυεθνικών εταιρειών. Αντίθετα οι χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας φαίνεται να έχουν ένα συγκριτικό μειονέκτημα, σε σχέση κυρίως με την έλλειψη εγγύτητας στις ισχυρές αγορές, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις συγκεκριμένες παλινδρομήσεις.

4 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την συγκεκριμένη εργασία αποδείχτηκε ότι οι ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζουν την μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα τόσο στο επίπεδο των εισερχόμενων όσο και στο επίπεδο των εξερχόμενων ΑΞΕ. Βεβαία η λειτουργία που επιτελούν οι εισερχόμενες ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες είναι διαφορετική από τις εξερχόμενες ΑΞΕ από τις εν λόγω χώρες. Συγκεκριμένα στα πλαίσια της ενοποίησης των παραγωγικών διαδικασιών σε παγκόσμια κλίμακα οι λειτουργίες των εισερχόμενων ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες συνδέονται με την αξιοποίηση του περιβάλλοντος γνώσης που διαθέτουν, της τεχνογνωσίας και του ικανού ανθρώπινου κεφαλαίου παράγοντες σημαντικοί για την ανάπτυξη καινοτομικών δραστηριοτήτων άρα και στρατηγικών πλεονεκτημάτων.

Αντιθέτως οι εξερχόμενες ΑΞΕ από τις ανεπτυγμένες χώρες προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες συνδέονται με την ανάγκη είτε κάθετου τύπου είτε οριζόντιου τύπου ολοκλήρωσης των παραγωγικών διαδικασιών. Αυτό σημαίνει ότι ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των λιγότερων ανεπτυγμένων χωρών προωθούνται είτε τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας είτε ολόκληρη η διαδικασία της παραγωγής. Το κριτήριο είτε για τις κάθετου τύπου είτε για τις οριζόντιου τύπου παραγωγικές διαδικασίες των πολυεθνικών εταιριών στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έχει να κάνει με το κόστος εργα-

σίας, με την ύπαρξη ενός ελάχιστου μεγέθους ανθρώπινου κεφαλαίου καθώς με το μέγεθος της αγοράς ή με την εγγύτητα σε μεγάλες αγορές, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις της οριζόντιας ολοκλήρωσης.

Τέλος, σε ότι αφορά την Ευρώπη είδαμε πως χώρες με εγγύτητα στις μεγάλες ευρωπαϊκές αγορές συγκεντρώνουν μεγάλο μέρος των εισερχόμενων ξένων επενδύσεων. Επίσης, η σύνδεση του κατά κεφαλήν εισοδήματος με τον όγκο των ξένων επενδύσεων αποδεικνύει πράγματι ότι οι ξένες επενδύσεις λειτουργούν ταυτόχρονα σε πολλαπλά χωρικά επίπεδα αξιοποιώντας, μεταξύ άλλων, και τα πλεονεκτήματα των ισχυρών οικονομιών που συνδέονται με τα σύγχρονα περιβάλλοντα γνώσης και το υψηλό επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης.

APPENDIX

Σε αυτό το σημείο περιγράφονται αναλυτικά όλες τις πόλεις ανά κατηγορία χώρων ως εξής:

Αμερική

- Καραϊβική : Ανγκουίλα, Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Αρούμπα, Μπαχάμες, Μπαρμπάντος, βρετανικές παρθένοι νήσοι, νησιά Καϋμάν, Κούβα, Ντομινίκ, δομινική δημοκρατία, Γρενάδα, Αιτή, Τζαμάικα, Ολλανδικές Αντίλλες, Σαιντ κιτς και Νέβις, Άγια Λούκια, Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες, Τρινιντάντ και Τομπάγκο, τερκς και Κάικος.
- Κεντρική Αμερική : Μπελιζ, Κόστα Ρίκα, Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Μεξικό, Νικαράγουα, Παναμάς.
- Νότια Αμερική : Αργεντινή, Βολιβία, Βραζιλία, Χιλή, Κολομβία, ισημερινός, νήσοι Φόκλαντ (Μαλβίδες), Γουιάνα, Παραγουάη, Περού, Σουρινάμ, Ουρουγουάη, Βενεζουέλα.

Ασία

- Ανατολική Ασία : Κίνα, Χονγκ Κονγκ, Μακάο, Ταιβάν, Κορέα, Μογγολία.
- Νότια Ασία : Αφγανιστάν, Μπαγκλαντές, Μπουτάν, Ινδία, Ιράν, Μαλβίδες, Νεπάλ, Πακιστάν, Σρι Λάνκα.
- Νοτιοανατολική Ασία : Μπρούνι, Καμπότζη, ινδονήσια, Μαλαισία, Μιανμάρ, Φιλιππίνες, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, ανατολικό Τιμόρ, Βιετνάμ.
- Δυτική Ασία : Μπαχρέιν, Ιράκ, Ιορδανία, Κουβέιτ, Λίβανο, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, αραβική δημοκρατία της Σύριας, Τουρκίας, Υεμένη.

Αφρική

- Ανατολική Αφρική : Μπουρούντι, Κομόρες, Τζιμπουτί, Ερυθραία, Αιθιοπία, Κένυα, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαυρίκιος, Μαγιωτ, Μοζαμβίκη, Ρουάντα, Σεϋχέλλες, Σομαλία, Ουγκάντα, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε.

- Μέση Αφρική : Αγκόλα, Καμερούν, Τσαντ, Κονγκό, δημοκρατία του Κονγκό, ισημερινή Γουινέα, Γκαμπόν, Σάο τόμε και Πρινσιπε.
- Βόρεια Αφρική : Αλγερία, Αίγυπτος, Λιβύη, Μαρόκο, Σουδάν, Τυνησία, δυτική Σαχάρα.
- Νότια Αφρική : Μποτσουάνα, Λεσόθο, Ναμίμπια, Σουλιζιλανδη.
- Δυτική Αφρική : Μπενιν, Μπουργκίνα, πράσινο ακρωτήριο, Γκάμπια, Γκάνα, Γουινέα, Γουινέα- Μπισσάου, Λιβερία, Μαλί, Μαυριτανία, Νίγηρας, Νιγηρία, αγία Ελένη, Σενεγάλη, Σιέρα Λεόνε, Τόγκο.

Ωκεάνια

- Αναπτυγμένες οικονομίες : Αυστραλία, νέα Ζηλανδία.
- Αναπτυσσόμενες οικονομίες : Αμερικανική Σαμόα, Κουκ, Φίτζι, γαλλική Πολυνησία, Γκουάμ, Κιριμπάτι, νήσοι Μάρσαλ, Μικρονησία, Ναούρου, νέα Καληδονία, Νιουε, βόρειες Μαρριανες, νησιά του Ειρηνικού, Παλάου, Παπούα νέα Γουινέα, Σαμόα, Σολομοντως, Τοκελαου, Τόγκα, Τουβαλού, Βανουάτου, Γουαλις και Φουτουνα.

Ευρώπη

- Βιζεκραν : Σλοβενία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία.
- Βαλκάνιοι : Βουλγαρία, Ρουμάνια, Ελλάδα, Κύπρος, Αλβανία, Τουρκία, Βόσνια- Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Σερβία, Κροατία.
- Ιβηρική χερσόνησος : Πορτογαλία, Ισπανία, Γιβραλτάρ.
- Βαλτικές : Λιθουανία, Λετονία, Εσθονία.
- Σκανδιναβικές : Φιλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, Δανία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1994) « Ανταγωνιστικότητα και συνοχή : οι τάσεις στις περιφερειακές». Πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση, και την ανάπτυξη των περιφερειών της κοινότητας.
- Σωτήρης Σ. Πετρόπουλος, Περιφερειακές συνεργασίες και Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
- Κυρκιλής Δημήτριος, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2007
- Ρουμελιώτης Π, Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και Τιμές Μεταβίβασης στην Ελλάδα, Αθηνά, 1999
- Λιαρκοβας Γ. Παναγιώτης, Ξένες Επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα. Αθήνα, 2007
- Πουρναράκης Ε., « Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις», Αθήνα 2000
- Νικόλαος Δ. Φιλιππας, « Επενδύσεις », Αθηνά 2005
- Σταμπόγλης Διονύσης, « Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα », Αθηνά 2008

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Muqui Daniel (1999) Sixth Periodic on the Social and economic Situation and Development of Regions in the European Union
- CERES (1996) Trade, Labour & Capital flows : The Less Developed Regions, The Single Market Review Series, Subseries VI- Aggregate and Regional Impact.
- Galan J and Benito J. “Determinant Factors of Foreign Direct Investment: some empirical evidence”2001
- Clegg j. and Green S. “The Determinants of New FDI Capital Flows into EC: A Statistical Comparison of the USA and Japan” Journal of Common Market Studies, 1999

- Sethi D. et al “Trends in foreign direct investment flows: a theoretical and empirical analysis”, Journal of International Business Studies, 2003
- Yuping Zhou & Sanjaya Lall. “The impact of China’s FDI surge on FDI in South-East Asia: Panel data analysis for 1986-2001”April 2005
- World Investment Report 2004, UNCTAD
- UNCTAD, World investment report : Transnational Corporations, extractive industries and developments, New York, 2007
- UNCTAD, World investment report : Transnational Corporations, extractive industries and developments, New York, 1998
- International economics trade and finance, Dominick Salvatore, 2010

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_referer=&sCS_ChosenLang=en
- <http://www.worldbank.org/>
- <http://www.imf.org>